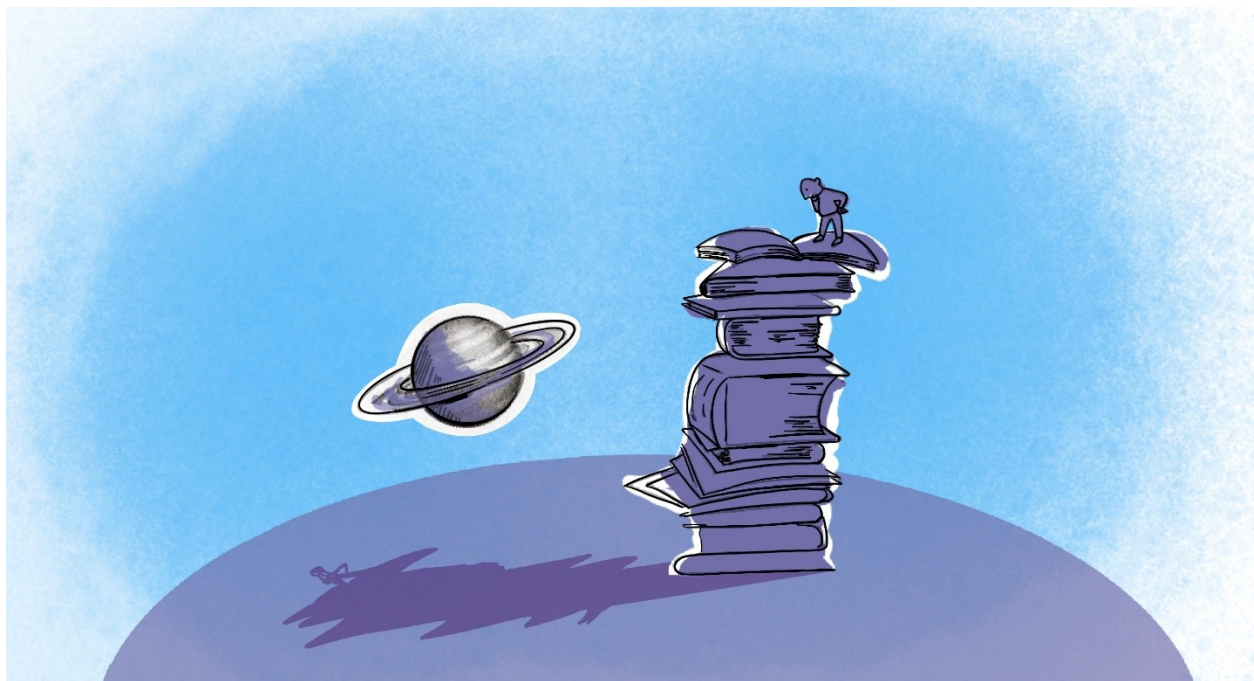

NIFP verspreid

**Wetenschappelijke publicaties vanuit het
Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en
Psychologie**

2017 – 2021

Inhoud

Inhoud	2
Voorwoord	3
1. Forensisch juridische kaders	4
<i>Boeken, proefschriften en rapporten</i>	4
<i>Hoofdstukken uit boeken</i>	5
<i>Uit Nederlandstalige vaktijdschriften</i>	7
2. Forensisch gedragskundige kaders	11
<i>Boeken, proefschriften en rapporten</i>	11
<i>Hoofdstukken uit boeken</i>	15
<i>Uit internationale tijdschriften</i>	28
<i>Uit Nederlandstalige vaktijdschriften</i>	29
<i>Brede verspreiding</i>	31
3. Risico-analyse	32
<i>Boeken, proefschriften en rapporten</i>	32
<i>Hoofdstukken uit boeken</i>	33
<i>Uit internationale tijdschriften</i>	33
<i>Uit Nederlandstalige vaktijdschriften</i>	35
4. Neurobiologie	36
<i>Boeken, proefschriften en rapporten</i>	36
<i>Uit internationale tijdschriften</i>	36
5. Overige	40
<i>Boeken, proefschriften en rapporten</i>	40
<i>Hoofdstukken uit boeken</i>	41
<i>Uit internationale tijdschriften</i>	44
<i>Uit Nederlandstalige vaktijdschriften</i>	45
<i>Brede verspreiding</i>	48

Voorwoord

Het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie is een kennis- en een uitvoeringsorganisatie, belast met het onderzoek van personen die worden verdacht van of veroordeeld voor een delict en met de psychologische, psychiatrische en somatische zorg van personen in detentie. De afdeling Wetenschap & Opleiding voorziet in de daartoe benodigde kennis en draagt bij aan de ontwikkeling van kennis vanuit drie kennislijnen:

1. Nieuwe ontdekkingen in de neurowetenschap bruikbaar maken voor de praktijk. De integratie van een neurowetenschappelijke perspectief op gedrag, in aanvulling op het huidige psychologische en sociale perspectief, levert voor elk van deze gebieden meer kennis en inzicht en een verrijking van de 'gereedschapskist' aan instrumenten, interventies en preventiemethoden.
2. Risicoanalyse. Naast de persoon van de verdachte is er steeds meer aandacht voor het risico dat verdachten en gedetineerden vormen voor de samenleving. Dit vraagt om meer aandacht voor het concept risico in relatie tot stoornis.
3. Het evalueren en verbeteren van de forensische kaders waarbinnen het NIFP werkt. Dit betreft forensische juridische kaders, bijvoorbeeld door kennis te verzamelen over implementatie van nieuwe wetgeving. Daarnaast betreft het forensische gedragsdeskundige kaders, bijvoorbeeld hoe je zorg en gedragsdeskundige rapportage vormgeeft binnen een justitieel kader.

Deze wetenschappelijke kennis en methodologische ontwikkeling van onderzoek levert de afgelopen jaren steeds meer een verdieping en verrijking van het vakgebied van de forensische psychiatrie en psychologie. De neerslag van deze kennisontwikkeling vindt plaats in de vorm publicaties van boeken of bijdragen aan boeken, in nationale en internationale wetenschappelijke tijdschriften en als bijdragen van NIFP medewerkers aan (inter)nationale congressen, studiedagen en andersoortige professionele expertmeetings. Sinds 2008 brengt het NIFP met een interval van drie jaar een overzicht uit van de wetenschappelijke uitingen waar medewerkers van het NIFP bij betrokken waren. Met gepaste trots stellen wij u op de hoogte van de 'oogst' van 2017-2021.

Het delen van kennis en informatie blijft een continu proces; daarom willen we u wijzen op onze website www.nifp.nl voor actuele informatie. Als u wilt beschikken over één van de publicaties uit deze uitgave dan kunt u die aanvragen via TaleEvenhuis@dji.minjus.nl.

Wij wensen u veel plezier en wellicht inspiratie met dit overzicht.

Utrecht, mei 2022

Prof. dr Maaike Kempes, Hoofd Wetenschap en Opleidingen

1. Forensisch juridische kaders

Boeken, proefschriften en rapporten

Esch, C.M. van, Hummelen, J.W., Blaauw, E. & Aben, D.
Het kritisch beoordelen van gedragskundige rapportages in strafzaken
Zutphen: Uitgeverij Paris, 2021, 197 pag.

Abstract

Dit boek helpt juristen, werkzaam in de strafrechtpraktijk, om rapportages pro Justitia kritisch te kunnen beoordelen. Dit geldt eveneens voor gedragswetenschappers. Hoe behoort een pro-Justitiarapporteur onderzoek te verrichten? Welke juridische vereisten worden aan gedragskundige onderzoeken en rapportages gesteld? Wat zijn in dit verband relevante (recente) tuchtrechtelijke uitspraken? Welke vakinhoudelijke kwaliteitseisen worden gesteld aan gedragskundige onderzoeken en rapportages? Deze vragen komen in dit boek aan bod. Het is vanuit een multidisciplinaire blik geschreven door een jurist, psychiater en psycholoog. Een uitgebreide checklist geeft heel concreet de mogelijkheid een rapportage kritisch te evalueren. Het boek is daarmee een must voor eenieder die te maken heeft met rapportages pro Justitia. Het is tevens zeer bruikbaar bij onder andere de opleiding van (strafrecht)juristen en van gedragsdeskundigen tot pro-Justitiarapporteur.

[URL](#)

Boek

NIFP-richtlijn Ambulant forensisch psychologisch onderzoek en rapportage in het strafrecht volwassenen en jeugdigen Utrecht: NIFP, 2018, 67 pag.

Abstract

Sinds het verschijnen van de eerste uitgave van de 'Best Practice ambulant forensisch psychologisch onderzoek bij volwassenen' in 2007, hebben de ontwikkelingen in dit vakgebied en in de strafrechtspleging bepaald niet stilgestaan. De verwachte invoering van de Wet Forensische Zorg, ontwikkelingen in de risicotaxatie en inwerkingtreding van de Wet deskundigen in strafzaken hebben geleid tot nieuwe formats voor de pro Justitiarapportage en aanpassing van de vraagstellingen voor het psychologisch onderzoek. Door de portefeuillehouder Rapportage van het NIFP is enkele jaren geleden een werkgroep samengesteld, die de opdracht kreeg om de vigerende Best Practice aan te passen naar de huidige state of the art van forensisch psychologisch onderzoek. De directie van het NIFP heeft daarbij verzocht om in de nieuwe uitgave te werken aan een NIFP-richtlijn, ter vervanging van de Best Practice. In onderhavige NIFP-richtlijn is de huidige state of the art van forensisch psychologisch onderzoek opgenomen. Het betreft alle domeinen binnen het strafrechtelijk ambulant forensisch psychologisch rapporteren, dus inclusief maatregel- en jeugd rapportages. Deze NIFP-richtlijn is in grote lijnen ook van toepassing op het klinisch forensisch psychologisch onderzoek, maar kan niet worden gezien als expliciete richtlijn voor deze onderzoekscontext.

[URL](#)

Rapport

Beukers, M.M.

Over de grenzen van de stoornis

Rotterdam: Erasmus University Rotterdam, 2017

Abstract

Deze studie richt zich op de analyse van de betekenis en de relevantie van de psychische stoornis voor het Nederlandse strafrecht. Het eerste doel was na te gaan wat de inhoud is van het stoornisconcept in enerzijds het strafrecht en anderzijds de gedragswetenschappen en hoe die concepten zich tot elkaar verhouden. De vervolgvragen hebben betrekking op de relevantie van de stoornis voor het toerekeningsconcept en op de stoornis als gevaarvoorspellende factor bij de toepassing van enkele strafrechtelijke maatregelen. Ook is de vraag gesteld hoe het stoornisbegrip van artikel 39 WvSr zich verhoudt tot de psychische toestanden zoals die bij de psychische overmacht en het noodweerexces een rol spelen. In dit proefschrift worden de volgende vier hoofdconclusies getrokken. Ten eerste is het strafrechtelijk stoornisbegrip ambigu. Juridisch blijkt de 'gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens' een open begrippenpaar, waar alle vormen van 'psychische afwijkingen' onder kunnen vallen. Feitelijk geven de adviserende deskundigen richting aan de uitleg van het stoornisbegrip. Het begrip 'psychopathologie', zoals daarmee gewerkt wordt binnen de gedragskunde (met name de psychiatrie), is daarbij het belangrijkste criterium. Ten tweede biedt psychopathologie, bij nadere beschouwing, als richtinggevende notie voor wat, in het strafrecht, onder stoornis moet worden verstaan, nog aanzienlijke ruimte voor interpretatie. Een psychische stoornis is geen scherp afgebakend concept. In feite wordt het tegenwoordig ook geregeld opgevat als dimensioneel construct. De grens tussen ziek en gezond is niet altijd scherp vast te stellen. Een belangrijk criterium, namelijk of sprake is van lijden is forensisch beperkt relevant. Ten derde blijken de categoriaal gedefinieerde ziektebeelden (DSM) in het algemeen niet overtuigend verklarend noch voorspellend te zijn voor (delict)gedrag, waarbij voor middelgerelateerde stoornissen een uitzondering lijkt te moeten worden gemaakt. Delictgedrag lijkt, volgens hedendaagse inzichten, beter begrepen te kunnen worden vanuit multifactoriële modellen die, bijvoorbeeld informatie bevatten over dimensioneel geordende persoonlijkheidsprofielen, persoonlijkheidskenmerken en psychische functies. Ten vierde wordt geconcludeerd dat, voor zover aan de strafrechtelijke maatregelen van de TBS, de PPZ en de PIJ (in het recht) de veronderstelling ten grondslag ligt dat de psychische stoornis de exclusieve voorspellende factor kan vormen voor het gevaarzettend gedrag, die veronderstelling niet duidelijk ondersteund door de bevindingen uit forensisch onderzoek.

[URL](#)

Proefschrift

Hoofdstukken uit boeken

Prinsen, M.

Het deskundigenonderzoek

In: Blansjaar, B., Kordelaar, W. van & Prinsen, M.

Stoornis en delict : handboek psychiatrische en psychologische rapportage in strafzaken

Amsterdam: Boom & De Tijdstroom, 2021, p. 33 - 50

Abstract

Gedragsdeskundig onderzoek wordt binnen het strafrecht jaarlijks in ongeveer 2700 strafzaken ingezet. In de meerderheid van deze zaken vindt ambulante onderzoek plaats. De deskundige bezoekt de verdachte dan in het huis van bewaring of voert onderzoeksgesprekken op een locatie van het NIFP of

de reclassering. In gemiddeld 225 strafzaken vindt klinisch onderzoek plaats in het Pieter Baan Centrum. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de (juridische) context van de PJ-rapportage, meer in het bijzonder op de opdracht tot rapportage, de rapportagevarianten en de vraagstelling van de opdrachtgever. Hierna komen de methoden van onderzoek, de advisering aan de rechter en de Indicatiestelling Forensische Zorg aan de orde.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Prinsen, M.

Het juridisch kader

In: Boer T. den, Beekman, H. & Koenraadt, F.

De persoon van de verdachte : de rapportage pro Justitia vanuit het Pieter Baan Centrum

Den Haag: Boom Juridisch, 2020, p. 29 - 64

Abstract

Een gedragskundig pro Justitia-onderzoek is een onderzoek in een forensisch kader, dat wil zeggen ten behoeve van de (straf)rechtspleging. De gedragskundige beantwoordt vragen van de officier van justitie of de rechter. Deze vragen worden gesteld in verband met een (lopende) strafzaak. In dit hoofdstuk wordt eerst een overzicht gegeven van het gedragskundig pro Justitia-onderzoek en de belangrijkste indicaties voor een opdracht tot klinische observatie van een verdachte in het Pieter Baan Centrum. Vervolgens wordt ingegaan op enkele bijzondere leerstukken en complicaties die zich in de loop van het onderzoek in het PBC kunnen voor doen. Daarna worden de rechtsposities van de onderzochte en van de forensisch gedragskundig onderzoeker besproken en komt specifiek de rol van de jurist binnen het onderzoeksteam aan de orde. Tot slot zal aandacht worden besteed aan de ordehandhaving binnen het PBC en de rol van de Penitentiaire beginselenwet (PWB).

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Boer, T. den & Prinsen, M.

De conclusie en het advies

In: Boer T. den, Beekman, H. & Koenraadt, F.

De persoon van de verdachte : de rapportage pro Justitia vanuit het Pieter Baan Centrum

Den Haag: Boom Juridisch, 2020, p. 175 - 199

Abstract

Het onderzoek is erop gericht de door de rechtbank gestelde vragen over de onderzochte te beantwoorden. De observatie en het milieuonderzoek dragen bij aan een brede inbedding van de psychologische en psychiatrische diagnostiek. Studie van het strafdossier en gesprekken met de onderzochte over het tenlastegelegde leveren inzicht in de houding van de onderzochte ten aanzien van deze feiten. Het observatieonderzoek is een multidisciplinair onderzoek dat mede bestaat uit zowel gepland als ongepland collegiaal overleg in teamverband. Er is sprake van informatie-uitwisseling tussen alle disciplines. Tijdens de gezamenlijke eindbespreking worden de conclusies en het advies in samenhang met de inbreng van alle bij het onderzoek betrokken disciplines geformuleerd. Voorafgaand aan deze laatste teambespreking worden de verschillende deelrapporten in concept aan de onderzochte voorgelegd en met hem besproken. De reactie en opmerkingen van de onderzochte maken deel uit van het onderzoek. Tevens wordt op deze wijze invulling gegeven aan het inzage- en correctierecht van de onderzochte. De vraagstelling is leidend in de laatste teambespreking. De strafrechtelijke rationale achter deze vraagstelling sluit goed aan bij de meervoudige doelstelling van het observatieonderzoek. De vraagstelling is ook leidend in dit hoofdstuk. De houding van de onderzochte ten tijde van het onderzoek wordt eerst kort toegelicht. Vervolgens wordt een antwoord geformuleerd op de

diagnostische vragen en de rol die een mogelijke psychische beperking gespeeld heeft in het tenlastegelegde. Daarna wordt — indien sprake is van een psychische stoornis met een rol in de totstandkoming van het tenlastegelegde, weergegeven in een advies over het toerekenen — nader ingegaan op het risico op herhaling dat voortvloeit uit deze stoornis in samenhang met de context waarin de onderzochte zich mogelijk zal bevinden na beëindiging van de detentie. Risicotaxatie-instrumenten zijn behulpzaam in het structureren van de risicoanalyse. Tot slot wordt — indien een verhoogd risico op herhaling van soortgelijke feiten als het tenlastegelegde wordt verondersteld — een advies geformuleerd teneinde dit risico te verminderen. Op de mogelijke adviezen wordt in een aparte paragraaf ingegaan. Tevens wordt ingegaan op de oproeping ter zitting.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Uit Nederlandstalige vaktijdschriften

Aa, J.B.E. van der

Artikel 2.3 Wet forensische zorg, de langverwachte brug tussen de forensische en de civiele geestelijke gezondheidszorg?

Tijdschrift voor Gezondheidsrecht 45 (2021) 4, p. 357 – 363

Abstract

Met inwerkingtreding van artikel 2.3 Wfz heeft de strafrechter de bevoegdheid verkregen om in verschillende fasen van het strafproces een zorgmachtiging krachtens de Wvfgz of rechterlijke machtiging voor opname en verblijf krachtens de Wzd af te geven. In deze bijdrage wordt inzichtelijk gemaakt hoe deze stelselwijziging tot uiting komt in de praktijk. Daarbij ligt de focus op de rechtspositionele verschillen tussen de verplichte geestelijke gezondheidszorg en de forensische zorg. Hiervoor worden een aantal van deze rechtspositionele verschillen en hoe enkele van deze verschillen tot uiting komen in de praktijk besproken. Afgesloten wordt met enkele overwegingen, waarbij tevens een inschatting wordt gemaakt van de mate waarin artikel 2.3 Wfz bijdraagt aan de beoogde doelstellingen van de Wfz.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Zawierko, L., **Boer, T. den**, Stikkelbroeck, H.G.W. & Leentvaar-Loohuis, H.G.

AVT 2.0 : de lerende verlofpraktijk in de tbs

Sancties 32 (2021) 6, p. 400 - 405

Abstract

Het Adviescollege Verloftoetsing TBS (AVT) vervult sinds 1 januari 2008 een rol als onafhankelijke toetser in de beoordeling van verlofaanvragen voor terbeschikkinggestelden. Het AVT heeft de volgende doelstelling: "Het adviescollege stelt zich ten doel een onafhankelijke inhoudelijke toets van alle verlofaanvragen binnen een redelijke termijn te waarborgen en daarover een gedegen advies uit te brengen aan de minister. Hierbij betreft het adviescollege alle (recente) beschikbare informatie op het gebied van risicotaxatie en levert het adviescollege een inhoudelijke bijdrage aan de lerende verlofpraktijk." Over het AVT verscheen in 2014 in *Sancties* een tussenbalans. Nu, ruim zes jaar later, is het passend om opnieuw een balans op te maken van de activiteiten van dit college. In deze bijdrage wordt naast een beschrijving van de werkwijze van het AVT specifiek aandacht besteed aan de rol van het AVT in de lerende verlofpraktijk binnen het tbs-stelsel. Tevens wordt aandacht besteed aan het fenomeen ongeoorloofde afwezigheid binnen het kader van begeleid verlof en de rol van het AVT hierin. Verwezen wordt naar: Zes jaar Adviescollege Verloftoetsing TBS : een tussenbalans / H.G. Leentvaar-

Loohuis en I. Kluiters. - In: Sancties Jrg.24 (2014), pag.79 - 86.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Oploo, L. van, Prinsen, M. & Bakkum, T.

De invoering van artikel 2.3 Wet forensische zorg : consequenties voor de strafrechtspraktijk
Nederlands Juristenblad 95 (2020), 32, p.2384 - 2390

Abstract

Met de recente invoering van de schakelbepaling van artikel 2.3 Wet forensische zorg (Wfz) kan een strafrechter op enig moment in een strafrechtelijk traject een civielrechtelijke machtiging afgeven in het kader van de nieuwe Wet verplichte ggz en de Wet zorg en dwang. Daarmee is de maatregel plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis voor de duur van één jaar (artikel 37 (oud) Sr) per 1 januari 2020 vervallen. In dit artikel onderzoeken de auteurs of artikel 2.3 Wfz als volwaardige vervanger voor de artikel 37-maatregel kan worden beschouwd. Daartoe vergelijken we de toepassingspraktijk van beide wettelijke kaders.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Hornstra, E.S. & Visscher, A.J.E.

Schakelartikel 2.3 Wfz : wat staat de ggz te wachten?

JGGZR = Journaal Ggz en recht : nieuwsbrief voor de psychiatrie, verstandelijk gehandicaptenzorg en psychogeriatricie 15 (2020) 2, p.1 – 7

Abstract

De afgelopen jaren is uitgebreid nagedacht over het verbeteren van de aansluiting van de forensische zorg op de reguliere ggz. Eén van de aanleidingen was het gegeven dat steeds meer psychiatrisch patiënten in detentie belandden. Als oorzaken hiervan werden genoemd: de bezuinigingen in de ggz, de afbouw van klinische bedden en achterblijvende opbouw van ambulante teams. Indien patiënten eenmaal in detentie en forensische zorg verbleven, verliep de uitstroom naar de reguliere ggz moeizaam. En dat terwijl een goede behandeling in de ggz zou kunnen voorkomen dat patiënten (opnieuw) met justitie in aanraking komen. Om de aansluiting op de reguliere ggz te verbeteren is ervoor gekozen de Wet forensische zorg (hierna: Wfz) te schakelen met de nieuwe Wet verplichte ggz (hierna: Wvvgz). Middels het schakelartikel 2.3 Wfz, dat per 1 januari 2020 samen met de Wvvgz in werking is getreden, krijgt de strafrechter de bevoegdheid iemand gedwongen psychiatrische behandeling op te leggen in de ggz. De reguliere ggz vreest via artikel 2.3 een instroom van moeilijk behandelbare patiënten en een hoger risico op intramurale (gewelds)incidenten. In dit artikel worden de volgende vragen gesteld: Wat betekent schakelartikel 2.3 Wfz voor de ggz en op welke gevolgen moet de ggz zich mogelijk voorbereiden?

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Boer, T. den

Boekbespreking van: J.W. Hummelen, R.J. Verkes en M.J.F. van der Wolf (redactie), *Forensische psychiatrie en de rechtspraak*, Utrecht: 2018
Sancties 30 (2019) 3, p. 222-225

Abstract

Bespreking van het boek: *Forensische psychiatrie en de rechtspraak* / J.W. Hummelen, R.J. Verkes en M.J.F. van der Wolf (redactie). - Utrecht : De Tijdstroom, 2018. - 492 pag. - ISBN 978-90-5898-31.

Tijdschriftartikel

[URL](#)

Prinsen, M.

Weigerrapportage in het Pieter Baan Centrum en de bruikbaarheid voor de rechter
Tijdschrift voor rechtspraak en straftoemeting 1 (2018) 2, p.55 – 68

Abstract

Voor het opleggen van een tbs-maatregel heeft een rechter ten minste twee gedragskundige rapportages nodig, waarvan één opgesteld door een psychiater. In het Pieter Baan Centrum wordt gedragskundige rapportage opgesteld. Verdachten kunnen echter om uiteenlopende redenen weigeren mee te werken aan het onderzoek en dan is het lastig om tot volledige rapportage te komen. De meeste verdachten vrezen een tbs-maatregel en doen er alles aan om te voorkomen dat zij deze maatregel, waarvan de duur in de praktijk onzeker is, opgelegd krijgen. In dit artikel worden de mogelijkheden tot onderzoek van deze weigerende verdachten (weigeraars) besproken. Allereerst komen aan bod het Pieter Baan Centrum als onderzoeksinstituut, de zogenaamde 'weigerafdeling' van het Pieter Baan Centrum en de ambulante rapportage. Weigerende verdachten worden immers niet alleen in het Pieter Baan Centrum onderzocht, maar veelal (en vaak ook eerder) door ambulante pro Justitia rapporteurs. Hoewel over het Pieter Baan Centrum en over weigerende verdachten vaker is geschreven, is de keuze gemaakt om ook in dit artikel een beschrijving te geven van wat observatie in het Pieter Baan Centrum behelst. Verder ligt de focus vooral op het beschrijven van de laatste ontwikkelingen binnen het Pieter Baan Centrum. Vervolgens wordt kort ingegaan op de nieuwe Wet forensische zorg die per 1 januari 2019 van kracht wordt en waarin expliciet aandacht wordt besteed aan de weigerende onderzochte (art. 7.1). Daarna wordt ter illustratie een aantal recente uitspraken onderzocht waarin verdachten ondanks hun weigering om mee te werken aan rapportage toch een tbs-maatregel kregen opgelegd. Tot slot wordt geconcludeerd wat de (on)mogelijkheden zijn van het opleggen van een tbs-maatregel bij weigeraars.

[URL](#)

Tijdschriftartikel**Kordelaar, W. van**

Veilig onder voorwaarden

Sancties: tijdschrift over straffen en maatregelen 29 (2018) 6, p.365 – 380

Abstract

Dit artikel gaat over de vraag onder welke condities de met de maatregel van terbeschikkingstelling (in het vervolg TBS) beoogde veiligheid niet door de verpleging maar ook door het stellen van voorwaarden geboden kan worden. Door de rechter vastgestelde voorwaarden komen voor bij de TBS met voorwaarden (ook wel TBS vv) en bij de voorwaardelijke beëindiging van het bevel tot verpleging (ook wel VBV). Daarnaast worden bij alle verlopen voorwaarden gehanteerd die aangedragen worden door de behandelverantwoordelijken en/of toezichthouders en waar de minister mee moet instemmen. Deze bijdrage begint met het beschrijven van de maatregel van de TBS: het wettelijk kader, de daaruit

voortgevloede praktijk en enkele algemene kengetallen. In de derde paragraaf worden de drie zones van het TBS-systeem kort beschreven. In de paragrafen vier en vijf gaat het dan om de beide voorwaardelijke varianten met telkens het achterliggende wettelijke kader, de positie van het kader in het TBS-systeem, de praktijk in cijfers en valkuilen. In paragraaf zes komen dan de forensische behandelprincipes van het Risk-Need-Responsivity-paradigma aan de orde omdat dat een afwegingskader kan bieden voor de toepassing van de beide varianten. In de laatste paragraaf worden vervolgens de consequenties getrokken voor adviseurs en beslissers.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Esch, C. van

Boekbespreking : R.A. Hoving, Deskundigenbewijs in het strafproces
Expertise en recht 11 (2018) 1, p. 23 – 25

Abstract

Bespreking van het proefschrift: Deskundigenbewijs in het strafproces / Roelf Anton Hoving. - Oisterwijk : Wolf Legal Publishers, 2017. - 723 pag. - Proefschrift Rijksuniversiteit Groningen. - ISBN 978-94-6240-389-5.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Brouwer, C., Prinsen, M. & Schouten, A.

Veranderende opvattingen over het blokkeringsrecht op rapportages in familierechtelijke situaties
FJR : tijdschrift voor familie- en jeugdrecht 39 (2017) 9, p.230 – 235

Abstract

Deze bijdrage bespreekt de toepasselijkheid van het blokkeringsrecht in familierechtelijke situaties. Aan de orde komen de totstandkoming van het blokkeringsrecht (par. 2), de verschillende opvattingen over het blokkeringsrecht, meer specifiek over het al dan niet blokkeren van pro Justitia rapportages (par. 3), de recente jurisprudentie en de Jeugdwet (par. 4). Geconcludeerd wordt dat een blokkeringsverzoek niet altijd hoeft te worden gehonoreerd. Deze lijn die het NIFP - zeker sinds de gewijzigde wetgeving - al hanteerde, lijkt zich nu uit te kristalliseren en wordt bevestigd in jurisprudentie die in het artikel wordt besproken. Dit betekent uiteraard niet dat de rapporteur nooit meer een verzoek tot blokkering zou hoeven honoreren. Het betekent ook niet dat de rapporteur geen geheimhouding hoeft te betrachten naar de gecertificeerde instelling of een andere opdrachtgever. Het betekent wel dat de rapporteur op grond van de argumentatie die is uitgewerkt in het artikel een goede belangenafweging kan maken en dat in zaken waarin een kinsbelang wordt bedreigd vaker dan voorheen een blokkeringsverzoek kan worden afgewezen.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Verbeem, E.

Doen wat nodig is, niet doen wat niet nodig is
Proces : tijdschrift voor strafrechtspleging 96 (2017) 2, p.144-146

Abstract

Aan de hand van een casus van jeugddelinquentie wordt een beeld geschetst van de werkwijze van de Reclassering en het denken in oplossingen in plaats van formele regels.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

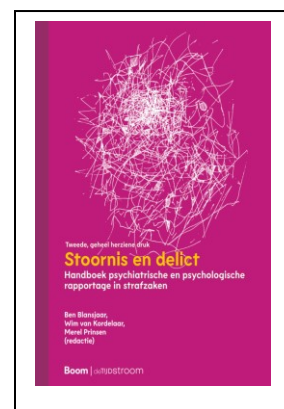

2. Forensisch gedragskundige kaders

Boeken, proefschriften en rapporten

Blansjaar, Ben, **Kordelaar, Wim van & Prinsen, Merel** (red.)

Stoornis en delict : handboek psychiatrische en psychologische rapportage in strafzaken
Amsterdam: Boom; De Tijdstroom, 2021, Tweede, geheel herziene druk, 468 pag.

Abstract

Elk misdrijf wordt begaan in een unieke interactie tussen dader, omgeving en slachtoffer, waarop veel factoren van invloed zijn. Het mogelijke verband tussen een psychische stoornis en een ten laste gelegd strafbaar feit is een van de belangrijkste onderwerpen uit de forensische gedragskunde en komt in dit boek uitgebreid aan de orde. In *Stoornis en delict* wordt de voor het strafrecht relevante psychopathologie beschreven. Door middel van de casussen wordt duidelijk wat de invloed is van psychopathologie; er wordt ingegaan op: de doorwerking van specifieke psychopathologie in delicten; advisering over toerekeningsvatbaarheid; beperking van herhalingskansen door straffen en maatregelen.

[URL](#)

Boek

Boer, T. den, Beekman, J.E. & Koenraadt, F. (red.)

De persoon van de verdachte : de rapportage pro Justitia vanuit het Pieter Baan Centrum
Den Haag: Boom juridisch, 2020, vierde, herziene druk, 317 pag.

Abstract

Eigen aan het gedragskundig onderzoek en de rapportage pro Justitia is dat deze stelselmatig onder het vergrootglas liggen, niet alleen vanuit wet- en regelgeving, maar ook vanuit ontwikkelingen in de klinische praktijk en per casus bij de verschillende procespartijen en in de media. Daarmee rust op de forensisch gedragskundigen een noodzaak zich te verantwoorden. Dat gebeurt in elke afzonderlijke zaak. In dit boek verschaffen de verschillende beroepsgroepen die betrokken zijn bij de uitvoering van het klinisch onderzoek en het op schrift stellen van de bevindingen in de rapportage inzage in de werkwijze zoals deze thans in het Pieter Baan Centrum, de Psychiatrische Observatiekliniek, wordt gevolgd. Van de procespartij en vergt het een bereidheid zich te verdiepen in de problematiek van de gedragskundige rapportage pro Justitia met haar mogelijkheden en beperkingen. De eerste druk van het boek werd in 1989 uitgebracht ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van het Pieter Baan Centrum. De tweede druk verscheen in 1995 en de derde druk in 2004. Sinds de vorige druk in 2004 zijn het werkveld van de psychiatrie en psychologie in het algemeen en de forensische gedragskunde in het bijzonder en dat van de strafrechtspleging drastisch veranderd. Ontwikkelingen in het werkveld en belangstelling van professionals en leken maken een actualisering van de beschrijving van de werkwijze van het PBC-onderzoek dan ook hard nodig, zeker sinds de verhuizing van de kliniek naar de nieuwe locatie in Almere. Een nieuw hoofdstuk over de kwaliteitsbewaking en ethische inbedding is toegevoegd, en hoe paradoxaal ook: alleen het historische hoofdstuk is geactualiseerd. Alle andere hoofdstukken zijn opnieuw geschreven, zij het dat globaal de eerdere indeling gevolgd is. De verschillende hoofdstukken kunnen afzonderlijk, maar ook in samenhang met elkaar worden gelezen. Gebleven is de nadruk op de

door het Nederlandse straf(proces)recht vereiste aandacht voor de persoon van de verdachte en de hierbij gevraagde zorgvuldigheid die tot een eigen gestrengheid in de rapportage leidt.`

[URL](#)

Boek

Alberda, D., Duits, N., & Kempes, M.

Doorwerking psychopathologie in terroristisch misdrijven

Utrecht: NIFP, 2021, 24 pag.

Abstract

Kennis over de risicofactoren van terrorismeplegers is van belang om aanslagen te voorkomen en te komen tot betere risicopreventie en risicomanagement. Een van de mogelijke risicofactoren is de aanwezigheid van psychopathologie. Tot nu toe ontbreekt het echter aan gedegen, empirisch onderzoek naar de mogelijke rol van psychopathologie bij het terroristisch handelen. Eerder NIFP-onderzoek liet zien dat er bij een populatie van terrorismeplegers die onder de aandacht kwamen van het NIFP vaak sprake was van psychopathologie. In dit onderzoek is aan de hand van pro Justitia rapporten van deskundigen nader onderzocht op welke manier de aanwezige psychopathologie heeft doorgewerkt in het ten laste gelegde terroristische misdrijf. Uit de resultaten blijkt dat bij ruim de helft van de onderzoeksgroep, bestaande uit 26 terrorismeplegers met een diagnose, de deskundige een duidelijke link legt met het terroristische misdrijf of de aanloop daartoe, en dit verband ook verder toelicht aan de hand van onderliggende mechanismen. Door deze mechanismen, inclusief samenhangende contextuele factoren, te betrekken kan het terroristisch handelen beter worden begrepen. De beschrijving van de symptomatologie kan aangrijpingspunten bieden voor zowel de risico-inschatting als het risicomanagement van terrorisme. Voor de praktijk en beleid geldt daarom de aanbeveling om psychische stoornissen en psychische problematiek te betrekken in risicoanalyse en risicomanagement van terrorismeplegers.

[URL](#)

Rapport

Doornmalen-Monnee van, Jolein, Vogel, Vivienne de & Kempes, Maaïke
Risicoanalyse begint bij het forensisch milieuonderzoek : beschermende- en risicofactoren in beeld

Utrecht: DJI; NIFP, 2021, 71 pag.

Abstract

De forensisch milieuonderzoeker (FMO'er) spreekt met de onderzochte en met referenten. Dit kunnen zowel persoonlijke contacten zijn, zoals familieleden en vrienden, als professionals van betrokken instanties. Daarnaast raadpleegt de FMO'er verscheidene andere bronnen, bijvoorbeeld justitiële informatie en gegevens uit de burgerlijke stand. Hierbij wordt aandacht besteed aan constitutionele factoren, de sociale context, religieuze en culturele achtergronden en de omstandigheden waaronder iemand is opgegroeid. In dit onderzoek is geïnventariseerd hoe forensisch milieuonderzoekers beschermende – en risicofactoren in hun onderzoek en rapportage aan bod laten komen. Er is onderzocht hoe het forensisch milieuonderzoek op gestandaardiseerde wijze kan bijdragen aan de risicoanalyse van gedragsdeskundigen, door relevante factoren gestructureerd in kaart te brengen. Hiertoe zijn verschillende onderzoeksmethoden gebruikt. Er is gestart met een literatuurverkenning en vier semigestructureerde oriënterende diepte-interviews. Daarna is een enquête uitgevoerd onder alle forensisch milieuonderzoekers en zijn de bevindingen uit de interviews verder uitgediept. Hiernaast is een dossieronderzoek onder 21 milieurapportages uitgevoerd. Tot slot zijn de eerste ideeën voor een werkwijze om relevante factoren gestructureerd in kaart te brengen, besproken in een focusgroep met forensisch milieuonderzoekers en in een focusgroep met gedragsdeskundigen. De belangrijkste bevindingen in dit onderzoek: 1) Risicofactoren die voor de risicoanalyse relevant zijn komen op ongestructureerde wijze aan bod in het onderzoek en de rapportage van het FMO. Beschermende factoren zijn onderbelicht. 2) Hoe gedragsdeskundigen het FMO gebruiken voor de risicoanalyse is per onderzoeker verschillend en er bestaat geen eenduidige visie over. 3) Er is behoefte aan een hernieuwde werkwijze die relevante beschermende – en risicofactoren in het onderzoek en de milieurapportage een duidelijke plaats geeft.

[URL](#)

Rapport

Koenraadt, F., Lam, K. 't & Lancel, M.

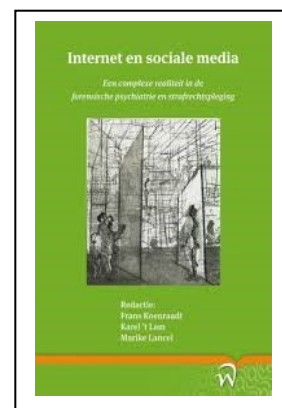
Internet en sociale media : een complexe realiteit in de forensische psychiatrie en strafrechtspleging

Nijmegen: Wolf Legal Publishers, 2019. - XII, 277

Abstract

Elk tijdsgewricht brengt andere delicten, andere delinquenten en andere hulpmiddelen voort. En dat stelt eisen aan de strafrechtspleging, de voorlichting van de rechter door de gedragskundige en aan het onderzoek en de behandeling van de patiënt. De mogelijkheden en moeilijkheden die het gebruik maken van internet in de forensische geestelijke gezondheidszorg en de strafrechtspleging met zich brengen, vereisen een analyse van de gevolgen van digitalisering voor de professionalisering in het algemeen, en voor de juridisering, de criminalisering, en de pathologisering in het bijzonder.

In achttien hoofdstukken wordt de lezer helder en gedetailleerd geïnformeerd door experts uit het recht, de psychiatrie, de psychologie, de seksuologie en de criminologie over de rol van digitalisering en sociale media in de dagelijkse praktijk van de forensische ggz (inclusief de tbs-sector), het strafrecht, de politie,

het gevangeniswezen en de jeugdhulpverlening.

[URL](#)

Boek

Wijs-Heijlaerts, K.

Stil leven : zwanger maar niet in verwachting : een forensisch psychologische studie naar neonaticide in Nederland Tilburg: Tilburg University, 2019, 244 pag.

Abstract

Neonaticide wordt gekenmerkt door een specifieke relatie tussen dader en slachtoffer, waarbij eveneens sprake is van een specifieke tijdsbepaling waarin de doding moet hebben plaatsgevonden. Hierin is neonaticide als misdrijf te onderscheiden van het om het leven brengen van oudere kinderen door een ouder. Ook in psychologische en in sociodemografische zin bestaan aanwijzingen dat neonaticide gezien moet worden als een separate subgroep onder ouders die hun kinderen om het leven hebben gebracht. Om deze reden beperkt het onderwerp van studie zich tot neonaticide en niet tot kinderdoding in het algemeen. Dit onderzoek beoogt meer inzicht te verkrijgen in het fenomeen neonaticide in Nederland en in de persoon van vrouwen die hun pasgeborene om het leven brengen. Binnen deze doelstelling zijn vier interessegebieden te onderscheiden waar het onderzoek zich op zal richten, te weten het verkrijgen van: 1) inzicht in de aard en de omvang van neonaticide in Nederland; 2) inzicht in de persoon van vrouwen die neonaticide hebben gepleegd; 3) inzicht in haar belevingen en handelwijzen voorafgaand aan, ten tijde van en na afloop van de doding van de pasgeborene; 4) inzicht in de strafrechtelijke afdoening van neonaticide in Nederland.

[URL](#)

Proefschrift

Koenraadt, F.

Naar een persoonlijke forensische psychologie en psychiatrie
Den Haag: Boom Juridische Uitgevers, 2019, Pompe Reeks deel 95.

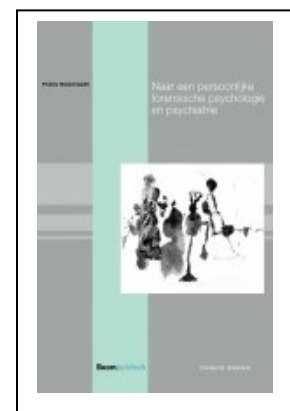
Abstract

Deze bundel bevat vier publicaties:

- 1) Het hart van de professional in de alibisamenleving (afscheidsrede als hoogleraar Forensische Psychiatrie en Psychologie aan de Universiteit Utrecht, 25 mei 2018)
- 2) Zorg en recht op maat in grensgevallen (Rede in verkorte en bewerkte vorm uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar in de Forensische Psychiatrie/Psychologie en Criminologie in de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de University of Curaçao Dr. Moises da Costa Gomez op 25 oktober 2018)
- 3) De forensisch gedragskundige en zijn kwaliteiten (eerder verschenen in: F. Koenraadt & I. Weijers (red.). *Vrijheid en verlangen. Liber amicorum prof. dr. Antoine Mooij.* Den Haag, Boom Juridische uitgevers 2009, p. 243-256)
- 4) De penitentiaire inrichting als kwetsbare organisatie (eerder verschenen in: J.P. van der Leun, E.R. Muller, N. van der Schee, P.M. Schuyt & M.A.H. van der Woude (red.). *De vogel vrij. Liber amicorum prof. dr. mr. Martin Moerings.* Den Haag, Boom Lemma uitgevers 2011, p. 171-181)

[URL](#)

Boek

Liem, M. & **Koenraadt, F.**

Domestic homicide : patterns and dynamics

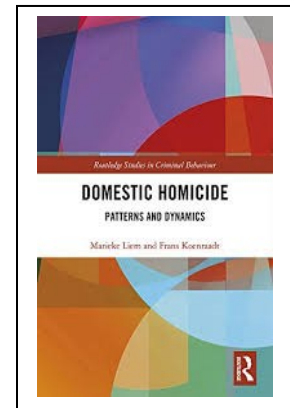
London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2018, XII, 198 pag.

Abstract

The literature on domestic violence will often treat homicide as its most extreme outcome. The reality is more nuanced, with many domestic homicides occurring within a history of abusive behaviour. This book offers a much-needed synthesis of the literature on domestic homicide, covering its history; the theories supporting it; its various forms such as filicide, intimate partner homicide, parricide, siblicide and familicide; and its prevention. The authors explore the predominant theories that have been used to explain domestic homicides in general, as well as specific subtypes of domestic homicide. Each chapter then takes a chronological approach in examining relationships between victim and perpetrator in the most prominent types of domestic homicide. Drawing on the empirical evidence, it offers a unique insight into the dynamics of domestic homicides, and debunks some of the common stereotypes surrounding it. The book concludes with an overview of the main areas of prevention of domestic homicide and offers recommendations for professionals working in domestic violence services, medical practitioners and mental health services. This book will be of interest to criminologists, psychiatrists, psychologists and sociologists alike, and will be key reading for a range of courses on violence, abuse and aggression.

[URL](#)

Boek

Jong, F. de, Liem, M. & **Mulbregt, J. van**

Daad, dader en deskundige : liber amicorum prof. dr. Frans Koenraadt

F. d. Jong, M. Liem & J. van Mulbregt (red.)

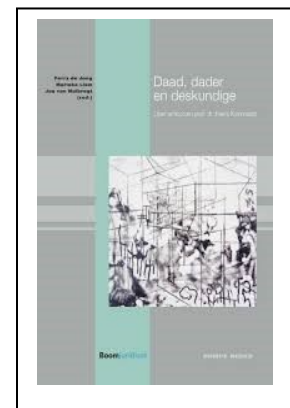
Den Haag: Boom juridisch, 2018, XII, 502 pag.

Abstract

De bijdragen aan dit liber amicorum illustreren de veelzijdigheid van Frans Koenraadt als mens en als academicus en bestrijken een breed terrein. Zonder aan deze veelzijdigheid afbreuk te willen doen, zijn de bijdragen ter wille van de leesbaarheid van deze bundel (hier en daar enigszins willekeurig) door de redactie verdeeld over een vijftal hoofdrubrieken, te weten: I. bijzondere delicten, II. diagnostiek, rapportage en behandeling, III. historische beschouwingen, IV. GGZ, forensische gedragskunde en strafrechtspleging, en V. culturele perspectieven.

[URL](#)

Boek

Hoofdstukken uit boeken

Prinsen, M. & Meynen, G.

De psychische stoornis in het strafrecht

In: Blansjaar, B., Kordelaar, W. van & Prinsen, M.

Stoornis en delict : handboek psychiatrische en psychologische rapportage in strafzaken

Amsterdam: Boom & De Tijdstroom, 2021, p. 11 - 31

Abstract

Een rapportage wordt in strafzaken opgemaakt als er een vermoeden is van het bestaan van een stoornis die een rol zou kunnen hebben gespeeld ten tijde van het tenlastegelegde. De rechter en/of officier van justitie kan daarom geïnteresseerd zijn in hoeverre een stoornis in een concreet geval van invloed was op iemands gedragingen. Om daar zicht op te krijgen kan de rechter of officier één of meer gedragsdeskundigen vragen de verdachte te onderzoeken en de rechtbank te adviseren door een aantal vragen te beantwoorden, waarbij vaak de standaardvraagstelling wordt gebruikt. De forensische gedragskunde is bij een strafzaak van belang met het oog op twee aspecten: 1) de invloed van een stoornis op het tenlastegelegde (in het kader van de toerekenbaarheid); 2) en een inschatting van toekomstig risico (en daarmee verband houdend advisering over al dan niet opleggen van een maatregel of een behandeling in het kader van een voorwaardelijk strafdeel). In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de psychische stoornis in het strafrecht (niet op de tenuitvoerlegging van maatregelen of forensische behandelingen). Uitgangspunt vormen de wetsartikelen 39, 37a, 37b, 38 en 775 uit het Wetboek van Strafrecht (Sr) en artikel 2.3 van de Wet forensische zorg (Wfz). De opbouw van dit hoofdstuk is als volgt. Allereerst wordt ingegaan op de rol van de stoornis in het strafrecht, en meer specifiek op het veranderde stoornisbegrip in de wetgeving, alsmede de ontoerekenbaarheid en andere schulditsluitingsgronden. Daarop volgend wordt de afbakening tussen de schulditsluitingsgronden besproken, waarin (gestoord) gedrag een rol speelt. Vervolgens wordt ingegaan op de waarheidsvinding, in het bijzonder op de wijze waarop de rechter beslissingen neemt, de rol van de ontkenner in de rapportage, het ontbreken van opzet en de procesonbekwaamheid. Ten slotte worden drie discussiepunten nader besproken, te weten de vraag wie de stoornis vaststelt (bij een weigerende onderzochte), het criterium voor (on)toerekenbaarheid en de verhouding tussen stoornis en gevaar.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Rinne, T., Rijnders, R., Beurs, E. de & Blansjaar, B.

Posttraumatische-stressstoornis en dissociatieve stoornissen

In: Blansjaar, B., Kordelaar, W. van & Prinsen, M.

Stoornis en delict : handboek psychiatrische en psychologische rapportage in strafzaken

Amsterdam: Boom & De Tijdstroom, 2021, p. 153 - 172

Abstract

Dissociatie heeft een functie ter bescherming van het individu. Bij dissociatieve stoornissen bestaan er integratieproblemen in de domeinen bewustzijn, identiteit, geheugen en/of perceptie. Er bestaat geen communis opinio over de etiologie, noch over het neuropsychologisch functioneren bij dissociatieve stoornissen. Voor het forensische veld is van belang dat de voorheen geclaimde totale amnesie voor handelingen die zijn uitgevoerd door een deel-identiteit niet kan worden bevestigd in cognitief-psychologisch onderzoek. PJ-rapporteurs dienen een gemeenschappelijk begrippenkader te hanteren en kunnen naast een open interview met lichamelijk onderzoek, heteroanamnese en biografie gebruik maken van diagnostische instrumenten voor dissociatieve stoornissen. Hierbij dient zowel verifiërend als falsificerend te werk worden gegaan. Last but not least: als er al een dissociatieve stoornis kan worden vastgesteld ten tijde van het ten laste gelegde delict, dan nog blijft de vraag of deze stoornis verklarend is voor het handelen van de verdachte. In dit hoofdstuk komen de definitie, diagnostiek en doorwerking in forensisch psychiatrisch perspectief van PTSS en dissociatieve stoornissen aan de orde.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Ridder-Bouwman, M. & Labrijn, S.

Parafiele stoornissen

In: Blansjaar, B., Kordelaar, W. van & Prinsen, M.

Stoornis en delict : handboek psychiatrische en psychologische rapportage in strafzaken

Amsterdam: Boom & De Tijdstroom, 2021, p. 293 - 332

Abstract

De meerderheid van de zedendaders vertoont weliswaar antisociaal gedrag, maar heeft noch een psychiatrische stoornis in engere zin, noch een persoonlijkheidsstoornis. De puzzel van wat er precies aan de hand is, maakt een (pro Justitia of diagnostisch) onderzoek naar de verdachte van een zedendelict uitdagend. De onderliggende dynamiek is uiterst divers, de onderzoeker krijgt er niet gemakkelijk een vinger achter. Van de 8444 zaken waarover PJ-rapportages werden uitgebracht in 2015-2018 betrof ruim 10% een onderzoek waarbij de onderzochte verdacht werd van ten minste één zedendelict. In het onderhavige hoofdstuk wordt ingegaan op de belangrijkste onderwerpen van een PJ-rapportage over verdachten van een zedendelict: diagnostiek en de knelpunten hierbij in zedenzaken, de doorwerking, risicotaxatie en de advisering voor behandeling met het doel het recidive risico te beperken. Er wordt expliciet stilgestaan bij die aspecten, moeilijkheden en uitdagingen waar een PJ-rapporteur juist in zedenzaken tegenaan kan lopen. Het hoofdstuk begint met een meer algemene paragraaf over seksualiteit en eindigt met een aantal relevante 'specials': porno en kinderporno, sadisme, psychopathie, bijzondere dadergroepen zoals vrouwen, internet en reacties bij professionals.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Kempes, M. & Roza, S.

Disruptieve, impulsbeheersings- en andere gedragsstoornissen

In: Blansjaar, B., Kordelaar, W. van & Prinsen, M.

Stoornis en delict : handboek psychiatrische en psychologische rapportage in strafzaken

Amsterdam: Boom & De Tijdstroom, 2021, p. 175 - 192

Abstract

Gedragsstoornissen zijn specifieke patronen van gedragsproblemen, zoals opstandig gedrag, agressie en/of antisociaal gedrag. Bij deze stoornissen zijn er primair problemen met de beheersing van emoties, impulsen en gedrag. Zij vallen, zoals dat in de (kinder- en jeugd)psychiatrie wordt genoemd, onder de externaliserende stoornissen. Met de overgang van DSM-IV naar DSM-5 (APA, 2014) hebben verschillende externaliserende stoornissen principiële wijzigingen in classificatie ondergaan. Daar mee is enerzijds meer recht gedaan aan de geleidelijke overgang tussen symptoom- en persoonlijkheidsstoornissen van de kindertijd naar de volwassenheid, en is anderzijds een aantal stoornissen, waaronder trichotillomanie en pathologisch gokken, naar andere hoofdstukken verplaatst omdat ze beter te plaatsen zijn onder respectievelijk de obsessieve-compulsieve stoornissen en de verslavingsziekten. In de DSM-5 wordt de antisociale persoonlijkheidsstoornis, als in het verlengde liggend van de normoverschrijdend-gedragsstoornis, nu ook genoemd als een van de disruptieve, impulsbeheersings- en andere gedragsstoornissen. In dit hoofdstuk zal de aandacht uitgaan naar de gedragsstoornissen in de kindertijd (de oppositioneel-opstandige gedragsstoornis en de normoverschrijdend-gedragsstoornis), de periodiek explosieve stoornis, pyromanie, kleptomanie en de grote restgroep van andere gespecificeerde of ongespecificeerde disruptieve, impulsbeheersings- of andere gedragsstoornissen. Ten slotte zal in dit hoofdstuk worden ingegaan op een aantal specifieke delictgedragingen, namelijk brandstichting, diefstal en stalking, aan de hand van gevalbeschrijvingen.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Canton, W., **Groot, A. de** & **Kordelaar, W. van**

Persoonlijkheidsstoornissen

In: Blansjaar, B., Kordelaar, W. van & Prinsen, M.

Stoornis en delict : handboek psychiatrische en psychologische rapportage in strafzaken

Amsterdam: Boom & De Tijdstroom, 2021, p. 239 - 291

Abstract

Binnen het domein van de PJ-rapportage neemt de persoonlijkheidsdiagnostiek een belangrijke positie in. Voor deze afzonderlijke plaats zijn twee oorzaken aan te wijzen, een kwantitatieve en een kwalitatieve. Uit het forensische rapportage blijkt dat in een ruime meerderheid van alle PJ-rapportages de diagnose persoonlijkheidsstoornis wordt gesteld. Ook in kwalitatief opzicht neemt de categorie van de persoonlijkheidsstoornissen een afzonderlijke positie in. Terwijl psychiatrische stoornissen in engere zin zich manifesteren in klachten en symptomen die door de patiënt of zijn omgeving worden ervaren als niet behorend bij zijn gebruikelijke belevingswereld en zijn manier van doen, bestaan persoonlijkheidsstoornissen voornamelijk uit duurzame eigenschappen die iemand kwetsbaar maken voor zijn omgeving, zijn aanpassingsvermogen verminderen en kunnen leiden tot disfunctioneel gedrag, soms met forensische consequenties. De DSM-5-werkgroep in Deel III van de DSM-5 heeft, naast de vertrouwde indeling van de persoonlijkheidsstoornissen in de clusters A, B en C, ook een alternatieve conceptualisatie opgenomen: het 'alternatief DSM-5-model voor persoonlijkheidsstoornissen'. Dit alternatieve model heeft in de afgelopen jaren ook voet aan de grond gekregen in de rapportagepraktijk en was als zodanig een onderwerp in de Forensische Masterclasses Davos van 2018. Het alternatieve model heeft een aantrekkelijke eenvoud die met name voor leken een belangrijke meerwaarde kan hebben in het verhelderen van persoonsgebonden disfuncties. In het onderhavige hoofdstuk is de oorspronkelijke opzet overeind gebleven. De tekst is in overeenstemming gebracht met de DSM-5-systematiek en er is ruimte gemaakt voor een paragraaf waarin het alternatieve model in relatie tot de PJ-rapportage wordt beschreven. Nadat een referentiekader is geschetst van persoonlijkheidsstoornissen, wordt ingegaan op de betekenis van historie en context, de invloed van wils- en keuzevrijheid op delictgedrag en de veranderbaarheid en behandelbaarheid van persoonlijkheidsstoornissen in forensisch perspectief. Daarna komt het aandeel van persoonlijkheidsstoornissen in de forensische diagnostiek aan de orde en wordt gekeken naar alternatieven voor de DSM-5-classificatie.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Bakkum, T. & Wessels, H.

Adhd

In: Blansjaar, B., Kordelaar, W. van & Prinsen, M.

Stoornis en delict : handboek psychiatrische en psychologische rapportage in strafzaken

Amsterdam: Boom & De Tijdstroom, 2021, p. 109 - 124

Abstract

De prevalentie van ADHD is in de forensische volwassen populatie vijf tot tien keer groter dan in de algemene bevolking. Impulsiviteit, een kernsymptoom van ADHD, is een prominente risicofactor op alle gestructureerde risicotaxatie-instrumenten, voor welk delictgedrag dan ook. In dit hoofdstuk bespreekt de diagnostiek van ADHD, onderscheiden naar jeugd en naar volwassenheid in de forensische context. Afgesloten wordt met twee casussen waarin wordt beschreven hoe in de praktijk van de jeugdforensische en volwassen forensische rapportage met ADHD wordt omgegaan.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Kordelaar, W. van

Supplement : stoornis en delict in cijfers

In: Blansjaar, B., Kordelaar, W. van & Prinsen, M.

Stoornis en delict : handboek psychiatrische en psychologische rapportage in strafzaken

Amsterdam: Boom & De Tijdstroom, 2021, p. 381 - 448

Abstract

Voor dit supplement is een selectie gemaakt van gegevens die zijn 'opgehaald' bij rapporteurs en door het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP) worden geregistreerd. In de vorm van kruistabellen worden cijfers gegeven van de 'onderzochte populatie' met frequentietabellen betreffende onderzoeksvarianten en de geregistreerde 'diagnostiek' van de volgende stoornissen: neurobiologische ontwikkelingsstoornissen, schizofreniespectrum- en andere psychotische stoornissen, bipolaire en depressieve stemmingsstoornissen, disruptieve, impulsbeheersings- en andere gedragsstoornissen, middelengerelateerde en verslavingsstoornissen, neurocognitieve stoornissen, persoonlijkheidsstoornissen, parafiele stoornissen en comorbiditeit.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Salet, C., Brinck, K. ten & Vermeulen, L.

Het psychologisch onderzoek

In: Boer T. den, Beekman, H. & Koenraadt, F.

De persoon van de verdachte : de rapportage pro Justitia vanuit het Pieter Baan Centrum

Den Haag: Boom Juridisch, 2020, p. 129 - 151

Abstract

In het klinisch onderzoek binnen de forensische setting van het Pieter Baan Centrum (PBC) staat één proces centraal: de diagnostiek. De psycholoog levert een bijdrage aan dit proces, waarin wordt onderzocht of bij de verdachte sprake is van een psychische stoornis of gebrekkige ontwikkeling die het (delict)gedrag, al dan niet gedeeltelijk, kan verklaren. Samen met de psychiater is hij verantwoordelijk voor het beantwoorden van de vragen van de opdrachtgever. Hoe ziet zo'n onderzoek eruit, dat doorgaans binnen zes weken wordt afgerond? Welke instrumenten en bronnen gebruikt de psycholoog hierbij? En welke obstakels brengt een forensische setting met zich mee? In dit hoofdstuk wordt het psychologisch onderzoek binnen het klinisch onderzoek van het PBC besproken. Eerst wordt nader ingegaan op wat diagnostiek nou precies is en de context waarin die diagnostiek plaats vindt. Als deze basis is gelegd, gaat de gereedschapskist van de psycholoog open en worden de verschillende instrumenten en bronnen die tijdens een psychologisch onderzoek worden geraadpleegd nader toegelicht. Aandacht is er voor het bespreken van het tenlastegelegde, waarna bijzondere aandachtspunten aan bod komen en wordt besproken hoe de psycholoog de conclusies verwerkt en opschrijft. Ten slotte wordt aandacht besteed aan de opleiding tot en de beroepsgroep van forensisch psychologen.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Boer, T. den, Beekman, H. & Koenraadt, F.

Het decor van het klinisch gedragskundig onderzoek en van de rapportage pro Justitia

In: Boer T. den, Beekman, H. & Koenraadt, F.

De persoon van de verdachte : de rapportage pro Justitia vanuit het Pieter Baan Centrum

Den Haag: Boom Juridisch, 2020, p. 15 - 27

Abstract

Om een penitentiaire inrichting van binnen te leren kennen, is het mogelijk als gedetineerde, als professional, als bezoeker of als journalist binnen te komen, ieder onder strikte, zeer strikte voorwaarden, met passende procedures en bijzondere initiatierituelen. Wat achter die gesloten deuren gebeurt, is maar beperkt en soms erg vertekend bekend bij buitenstaanders. Dat geldt des te meer voor het Pieter Baan Centrum (PBC), een penitentiaire inrichting met een speciale functie: de psychiatrische observatiekliniek. In dit boek wordt voor professionals en geïnteresseerde leken van wat zich achter de gesloten deuren van het PBC afspeelt. In dit hoofdstuk schetsen de auteurs het decor waartegen onderzochten en onderzoekers elkaar ontmoeten, hoe en onder welke condities die ontmoetingen plaatsvinden, en wat daaruit wordt opgetekend voor het rechtscollege dat de opdracht verstrekke. In dit boek wordt daarmee de structuur van het onderzoek en de rapportage op de voet gevolgd.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Scheurwater, T. & Zijlstra, R.

Het forensisch milieuonderzoek

In: Boer T. den, Beekman, H. & Koenraadt, F.

De persoon van de verdachte : de rapportage pro Justitia vanuit het Pieter Baan Centrum

Den Haag: Boom Juridisch, 2020, p. 65 - 95

Abstract

Forensisch milieuonderzoek is in figuurlijke zin spitten in het biotoop van een verdachte. Informatie uit de sociale omgeving van degene die wordt onderzocht wordt opgehaald daaraan wordt eigen informatie toegevoegd. Op die manier dringen milieuonderzoekers in korte tijd in iemands leven binnen, alsook in dat van mensen in zijn omgeving, om zich er vervolgens weer helemaal uit terug te trekken. De forensisch milieuonderzoeker onderzoekt en rapporteert pro Justitia over de levensgeschiedenis van de onderzochte in de diverse milieus waarin deze heeft geleefd. Met informatie uit zijn leefwereld en levensgeschiedenis kan een stoornis worden onderbouwd, dan wel worden uitgesloten. Ook geven het gedrag en functioneren informatie over beschermende en risicofactoren. Dit alles zodat de gedragskundigen de van rechtswege gestelde vragen kunnen beantwoorden. Deze betreffen de aan- of afwezigheid van een psychische stoornis, de toerekeningsvatbaarheid en de (nog) aanwezige gevaarlijkheid op grond van de stoornis. In dit hoofdstuk wordt enkel de onderzoekspraktijk van de forensisch milieuonderzoeker in het PBC beschreven. Aan de orde komen het gesprek met de onderzochte zelf, de gesprekken met referenten, instanties en andere (ook schriftelijk en digitaal aanwezige) bronnen. Op basis van deze informatie uit alle leefgebieden wordt het milieurapport chronologisch opgesteld. De informatie wordt niet geduid of geïnterpreteerd.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Monnee, P.

Observatie op de verblijfsafdeling

In: Boer T. den, Beekman, H. & Koenraadt, F.

De persoon van de verdachte : de rapportage pro Justitia vanuit het Pieter Baan Centrum

Den Haag: Boom Juridisch, 2020, p. 97 - 122

Abstract

De observatie van de onderzochte op de verblijfsafdeling vormt een essentieel onderdeel van het onderzoek in het Pieter Baan Centrum (PBC). Hierin vervult de groepsleiding, samen met de arbeidsmedewerkers en de sportinstructeurs, een centrale rol. In de zes weken die de opname duurt, probeert de groepsleiding de observandus zo goed mogelijk te leren kennen in zijn gedrag, omgang met anderen, denkwijzen, vaardigheden, beleving van de wereld om hem heen en zijn omgang met emoties. De groepsleiding vormt in aantal de grootste beroepsgroep in het PBC. In de functie komen verschillende rollen samen, waaronder die van observator, begeleider, lid van het onderzoeksteam en organisator van het dagelijks leven op de afdeling. Dit hoofdstuk start met een beschrijving van de dagelijkse gang van zaken en daarmee het actuele en algemene functioneren van de observandus als onderzochte, in een dagprogramma dat hem uitnodigt zichzelf te laten zien en kennen. Omdat de observandi een voor een worden opgenomen en na zes weken vertrekken, ontstaat op de verblijfsafdeling een dynamisch groepsproces. Na de zorgtaken wordt de methodiek van het observeren door de groepsleiding toegelicht. Zij creëert samen met de observandi een observatieklimaat waarin veiligheid vooropstaat. Als recente ontwikkeling wordt de speciale afdeling voor weigerende observandi beschreven. De observatie mondt uit in een verslag van bevindingen van de groepsobservatie als zelfstandig onderdeel in de PBC-rapportage. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een bespreking van de werkzaamheden en het beroep van de groepsleider.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek**Boer, T. den**

Het klinisch psychiatrisch onderzoek

In: Boer T. den, Beekman, H. & Koenraadt, F.

De persoon van de verdachte : de rapportage pro Justitia vanuit het Pieter Baan Centrum

Den Haag: Boom Juridisch, 2020, p. 153 – 174

Abstract

Het klinisch psychiatrisch onderzoek heeft tot doel de mogelijkheden en beperkingen van de onderzochte vanuit een (forensisch) psychiatrisch perspectief te verhelderen en te omschrijven. De psychiatrisch diagnostische opdracht binnen het Pieter Baan Centrum (PBC) wijkt in essentie niet af van die binnen de reguliere gezondheidszorg. De Richtlijn psychiatrische diagnostiek (2015) van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVVP) is dan ook leidend voor het diagnostische werk in het PBC, hoewel het doel, de aard en de context van het onderzoek op wezenlijke punten verschillen met het psychiatrisch onderzoek binnen de reguliere gezondheidszorg. In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan zowel het 'gewone' als het 'bijzondere' van het psychiatrisch onderzoek binnen het PBC in vergelijking met de reguliere psychiatrische praktijk. De specifieke omstandigheden waarin het psychiatrisch onderzoek in het PBC plaatsvindt, komen in het eerste deel van dit hoofdstuk aan bod. Vervolgens wordt, mede aan de hand van een casus, ingegaan op de taakstelling van de psychiater, zowel ten opzichte van de onderzochte als ten opzichte van de opdrachtgever. Meer dan in andere (reguliere) psychodiagnostische centra vindt psychiatrisch onderzoek in het PBC in multidisciplinair verband plaats. Na een korte toelichting op de werkwijze en methodiek van het onderzoek wordt de hiervoor noodzakelijke onderzoeksattitude beschreven. Klinische indrukken, gespreksinformatie, observationele gegevens, informatie afkomstig van psychologisch testonderzoek, informatie over de

lichamelijke conditie, de levensloop en de sociale en culturele context dragen bij aan een geïntegreerd beeld van de onderzochte en diens psychisch functioneren. De route via beschrijvende of descriptieve psychopathologie en functionele diagnostiek tot aan het zoeken van naar betekenis en motieven wordt in dit hoofdstuk beschreven, evenals de rol van classificatie van psychische stoornissen binnen het kader van een PBC-onderzoek.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Kordelaar, W. van

Het psychologisch onderzoek pro Justitia
In: Bakker, F.A.M. & Marle H.J.C. Marle
De psychiatrie in het Nederlandse recht
Deventer: Wolters Kluwer, 2020, p. 93-119

Abstract

Dit hoofdstuk bespreekt de ontwikkeling en uitvoering van psychologische rapportages in het strafrecht ten behoeve van pro Justitia. In deze achtste druk zijn met name de paragrafen "Opdracht en vraagstelling" en "Objectiverend onderzoek" aangepast.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Marle, H.J.C. van & Roza, S.

Het strafrechtelijk psychiatrisch gedragskundigenonderzoek ('pro Justitia')
In: Bakker, F.A.M. & Marle H.J.C. Marle
De psychiatrie in het Nederlandse recht
Deventer: Wolters Kluwer, 2020, p. 121 - 144

Abstract

Rapportages en rapporteurs zijn uniformer en eensgezinder geworden, maar er blijven methodologische beperkingen bestaan, die onderdeel kunnen vormen van discussie bij de terechtzitting van de verdachte. De beperkingen betreffen de betrouwbaarheid per onderzoeker en tussen onderzoekers, de validiteit (geloofwaardigheid en overdraagbaarheid van de conclusies) en de bevestigingsgraad (objectiviteit) van het rapport zelf. Voor kritisch evalueren van de rapportage als instrument voor de beoordeling van toerekeningsvatbaarheid en gevaar herhaling zijn deze methodologische zwakheden aanzienlijke barrières. Daarom wordt in deze bijdrage aandacht besteed aan een zo exact mogelijke definiëring en gedetailleerde weergave van de verschillende aspecten van het forensisch strafrechtelijk rapporteren.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Canton, W., Keulen-de Vos, M, Klein Haneveld, E. & Kordelaar, W. van

Persoonlijkheidsproblematiek : functionele forensische diagnostiek en behandeling
In: Goethals, K., Meynen, G. & Popma, A.
Leerboek forensische psychiatrie
Amsterdam: De Tijdstroom, 2019, p. 277 - 296

Abstract

Persoonlijkheidspathologie speelt een grote rol in het forensische veld. Bij een op de zes verdachten die pro Justitia onderzocht worden, wordt een persoonlijkheidsstoornis geïdentificeerd. Bij bijna de helft van hen betreft dat een stoornis uit het zogenoemde B-cluster (antisociaal, narcistisch, border line), terwijl de andere helft een classificatie meekrijgt van een persoonlijkheidsstoornis niet anderszins omschreven

(NAO) (DSM-IV-TR). Dat laatste gegeven, de overmaat aan NAO's, is tekenend voor het feit dat de diagnostiek en classificatie van persoonlijkheidsstoornissen (en andere stoornissen), zoals die op dit moment gebruikelijk zijn, slecht aansluiten bij wat het forensische veld nodig heeft. In dit hoofdstuk zullen de beperkingen van de huidige classificatie en diagnostiek van persoonlijkheidsstoornissen worden besproken en wordt het alternatieve DSM-5-model gepresenteerd, dat uitgaat van een meerdimensionale en functionele benadering van de persoonlijkheidsproblematiek. Dit model is bruikbaar voor de diagnostiek, de risicoanalyse, het risicomanagement en de behandeling van mensen met persoonlijkheidsproblematiek in een forensisch kader.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Duits, N. & Wiznitzer, M.

Onderzoek en rapportage pro Justitia van jongeren

In: Goethals, K., Meynen, G. & Popma, A.

Leerboek forensische psychiatrie

Amsterdam: De Tijdstroom, 2019, p. 47 - 67

Abstract

Het onderzoek en de rapportage pro Justitia van jongeren als subspecialisatie binnen de psychiatrie zijn de afgelopen jaren verbeterd door de invoering van een gestandaardiseerde werkwijze en opzet en de toepassing van kwaliteitsindicatoren. Het gaat toenemend om aantoonbare biologische, (neuro)psychologische en psychosociale kennis met wetenschappelijke onderbouwing van bevindingen, gestructureerd en gestandaardiseerd inschatten en beheer van risico's van recidive, en het gestandaardiseerd wegen van adviezen. In dit hoofdstuk wordt het diagnostisch onderzoek en de rapportage van jongeren op verzoek van de rechter of officier van justitie in strafzaken ('pro Justitia') behandeld. Na een korte historische inleiding en enkele cijfers worden de diagnostiek, classificatie en enkele aspecten van de forensische diagnostiek met de positionering van de deskundige toegelicht. Nadien worden de vormen en kenmerken van onderzoek en rapportage pro Justitia beschreven, zoals de opbouw van het onderzoek, de forensische beschouwing, de advisering over het toerekenen van het ten laste gelegde en de risicoanalyse van geweldsrecidive. De dilemma's in het geval van weigerende en ontkennende verdachten worden kort belicht. Vervolgens worden de kwaliteitseisen voor de rapporteur en de rapportage beschreven en wordt kort stilgestaan bij het optreden als deskundige ter rechtszitting. De wettelijke kaders voor jongeren worden beknopt weergegeven.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Koenraadt, F. & Goethals, K.

Relevante psychische stoornissen in de strafrechtspleging

In: Goethals, K., Meynen, G. & Popma, A.

Leerboek forensische psychiatrie

Amsterdam: De Tijdstroom, 2019, p. 257 - 275

Abstract

Het criterium dat de wet stelt, is of de dader lijdende is aan een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens. Dat betreft een breed geformuleerd criterium, waarbij grosso modo de gebrekkige ontwikkeling van de geest vermogens betrekking heeft op de problemen en/of stoornissen in de sociale, emotionele, cognitieve, seksuele of persoonlijkheidsontwikkeling en de ziekelijke stoornis betrekking heeft op psychiatrische aandoeningen en een psychiatrisch toestandsbeeld. Dit volgt grofweg de indeling van de as-I- en as-II-aandoeningen van de DSM-IV-TR. Dit hoofdstuk bespreekt de volgende straf(proces)rechtelijk relevante psychische aandoeningen: de psychotische stoornissen en

schizofrenie, autisme spectrumstoornissen op volwassen leeftijd, kleptomanie, pyromanie, pseudologia fantastica, Munchausen-by-proxy syndrome en extended suicide.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Koenraadt, F.

De zorg voor psychisch kwetsbare gedetineerden is justitie een zorg

In: *Fundamentele rechten in Curaçao*

Marchena-Slot, A., Kostrzewski, O. & Rogier, L. (red.),

Den Haag: Boom Juridisch, 2019, p. 95 - 106

Abstract

Een van de tragische zaken die getuigt van de moeizame juridische, gedragskundige, politieke, ambtelijke en journalistieke omgang met psychisch gestoorde gedetineerden, is de zaak Murray. Verstoken van noodzakelijke behandeling en begeleiding verbleef hij decennialang op grond van de hem opgelegde levenslange gevangenisstraf in detentie op Aruba en Curaçao. Behalve de levenslange gevangenisstraf kan de maatregel terbeschikkingstelling met bevel tot verpleging ofschoon deze weliswaar aan duur is gebonden per saldo ook levenslang duren. In Nederland was de levenslange gevangenisstraf tot voor kort, behoudens gratie, levenslang, zoals dat ook op Curaçao tot 2011 gold. Inmiddels is op Curaçao de levenslange gevangenisstraf wettelijk aan een bepaalde minimumduur gebonden, terwijl ook hier nog steeds de mogelijkheid van gratie bestaat. Hoewel de strafrechtelijke maatregel terbeschikkingstelling wordt opgelegd voor de duur van twee jaar, kan deze daarna in bepaalde in de wet omschreven gevallen onbepaald worden verlengd met een of twee jaren. In deze bijdrage wordt ingegaan op enkele gedragskundig markante elementen in de zaak Murray en op basisvoorwaarden voor het realiseren van een humaan penitentiair klimaat bij het ontbreken van adequate voorzieningen ter behandeling en begeleiding.

Hoofdstuk in boek

Koenraadt, F.,

Care for Mentally Vulnerable Detainees in the Caribbean: A Matter of Both Health and Human Rights

In: *Creative Contradictions: Unsettling Resonances in the study of the languages, literatures and cultures of the Dutch Caribbean and beyond*

N. Faraclas (red.)

Curaçao/Puerto Rico: University of Curaçao Dr. Moises da Costa Gomez, 2019, p. 279 - 296

Abstract

The Murray case tragically and painfully illustrates the lack of adequate facilities for mentally ill offenders in the Caribbean part of the Kingdom of the Netherlands. In this article, the author explores possibilities to solve this problem by attempting to answer the question as to whether creating a specialised forensic psychiatric hospital or a forensic psychiatric ward in the region is realistic and possible. To answer this question, the author uses case studies, legal analysis and literature studies to come to grips with the problem of inadequate facilities. Some striking elements are examined in the Murray case, some similarities and differences between the European and Caribbean parts of the Kingdom of the Netherlands with respect to adequate sanctions for mentally ill offenders, some rulings of European Court of Human Rights (ECHR) in relation to mentally ill offenders, some aspects of proper attention to lifelong prisoners, and some basic necessary conditions for achieving a humane climate for the treatment and support of mentally ill offenders.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Kempes, M & Rinne, T.

Diagnostiek bij plegers (gewelds)delict : een functionele benadering

In: *Daad, dader en deskundige : liber amicorum prof. dr. Frans Koenraadt*

F. de Jong, M. Liem & J. van Mulbregt (red.)

Den Haag: Boom juridisch, 2018, p. 123 – 130

Abstract

Een functionele diagnostische benadering kan in de forensische psychiatrie en psychologie een nuttige bijdrage leveren aan een betere operationalisering en theoretische onderbouwing van de verklaring van delictgedrag en ook gelden als verbeterde indicatie voor recidivepreventie. Retrospectief kan deze benadering meer inzicht geven in de mate waarin de verdachte in staat was zijn/haar eigen gedrag te sturen, wat bijdraagt aan de beantwoording van de vraag van de rechter of het tenlastegelegde aan de verdachte toegerekend kan worden. Dit, op de functionele diagnostische benadering gebaseerde retrospectieve inzicht zou dan ook prospectief van belang kunnen zijn bij de inschatting van het recidiverisico en risicopreventieve interventies, gegeven dat eerst een verband met het delict is gelegd door de gedragsdeskundige. Ook bij de functioneel diagnostische benadering moet men voorzichtig zijn met het één op één transponeren van de stoornis c.q. gestoorde ontwikkeling van de verdachte in het verleden naar de toekomst. Naast stoornis spelen immers ook protectieve psychische functies, stabiliserende factoren, maar zeer zeker ook het aspect van bijvoorbeeld context en leeftijd een rol en deze kunnen veranderen. Gehanteerd zoals beschreven zou functionele diagnostiek kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van een meer fijnmazige delictrelevante diagnostiek en een geïndividualiseerd risicoprofiel.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek**Muller, E.**

Gender differences in a Dutch forensic sample of severe violent offenders

In: *Daad, dader en deskundige : liber amicorum prof. dr. Frans Koenraadt*

F. de Jong, M. Liem & J. van Mulbregt (red.)

Den Haag: Boom juridisch, 2018, p. 359 – 370

Abstract

There is evidence for gender differences in violent offenders with respect to psychological factors. However, results are mixed and pre-dominantly based on self-report or parent reports. Although some studies studying gender differences are based on reports of forensic experts, sample sizes are small. Studying these factors using forensic assessments in a bigger sample of female and male violent offenders may be helpful to increase our knowledge of the specific nature of violent crimes committed by females. In the current study we examined the differences between female and male violent offenders psychological factors, as assessed by forensic psychologists and psychiatrists. The current study was conducted in a Dutch forensic inpatient clinic which may have allowed for more objective analyses on self-report data since the assessment by forensic experts included verification of self-report information against referee's and information from other sources, i.e. heteroanamnesis. Based on the literature review it is hypothesized that, regarding psychological factors, it is expected that female violent offenders more often suffered from traumatic experiences in childhood, e.g. sexual and physical abuse, emotional neglect and potentially related factors, e.g. depression and anxiety, suicidal behavior, self-harming behavior and low self-esteem compared to male violent offenders.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Boer, T. den & Mulbregt, J. van

Over wanhoop en toerekeningsvatbaarheid

In: *Daad, dader en deskundige : liber amicorum prof. dr. Frans Koenraadt*

F. de Jong, M. Liem & J. van Mulbregt (red.)

Den Haag: Boom juridisch, 2018, p. 93 – 107

Abstract

Centraal in deze bijdrage staat de vraag of en, zo ja, hoe wanhoop de toerekeningsvatbaarheid voor het strafbare feit van de verdachte beïnvloedt. Hoewel wanhoop door verdachten meermaals wordt aangevoerd als reden voor het handelen ten tijde van het tenlastegelegde, kan wanhoop eveneens de ervaring van het slachtoffer van een misdrijf zijn. Deze constatering, volgend uit de bestudering van rechterlijke uitspraken uit 2016, draagt bij aan het meer bewust zijn van het slachtofferperspectief. Wanhoop blijkt een nauwelijks omschreven begrip te zijn, ondanks het veelvuldige gebruik van deze term. In deze bijdrage wordt wanhoop begrepen als een gemoedstoestand, die een combinatie van emotie en inzicht in zich herbergt. De rechtbank kan rekening houden met deze gemoedstoestand als gevolg van de omstandigheden. Slechts wanneer wanhoop een uiting is van een psychische stoornis of als wanhoop veroorzaakt wordt door een psychische stoornis — zoals een ernstige stoornis in de realiteit of een stemmingsstoornis — kan de gedragskundige de rechtbank adviseren de ten laste gelegde feiten verminderd of niet toe te rekenen, als de verdachte door deze stoornis ernstig beperkt was in zijn handelingsvrijheid. Een blik op de rechterlijke uitspraken uit 2016 waarin wanhoop bij de verdachte wordt benoemd, suggereert dat de rechtbank wanhoop inderdaad op deze wijze begrijpt en verdisconteert in het vonnis. Tot slot: de werkelijkheid is niet zwart of wit. Het onderscheid tussen wanhoop als uiting van een psychische stoornis of wanhoop als normaal menselijke ervaring die sterk situationeel bepaald wordt, is minder eenduidig dan deze bijdrage mogelijk suggereert. Het gesprek tussen de gedragskundige en de rechtbank kan bijdragen aan nuancering en verfijning van het begrijpen en plaatsen van wanhoop in een individuele zaak.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek**Koenraadt, F.**

Omgang met onthulling : afweermechanismen, cognitieve vertekeningen en maatschappelijke reacties op seksueel delinquent gedrag

In: Staring, R., Swaaningen, R. van & Wingerde, K. van

Over de muren van stilzwijgen : liber amicorum Henk van de Bunt

Den Haag: Boom juridisch, 2017, p. 53 - 62

Abstract

Seksueel delinquenten vormen een geheel eigen categorie delinquenten, die lastig vergelijkbaar is met delinquenten die vermogens-, agressieve delicten of brandstichting plegen. Deze bijdrage gaat over de bijzondere aard van deze categorie delicten en hun daders, en wel over hun kwetsbaarheid, over speciale omgangsvormen, over hun prognose en risico's bij behandeling.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Mol, E.

Gesimuleerde ziekte : nagebootste stoornis en simulatie
In: Achilles, A., Beerthuis, V., Ewijk, W. van & Zoeteman, J.
Handboek spoedeisende psychiatrie
Utrecht: De Tijdstroom, 2017, p. 522 - 531

Abstract

Het wel of niet bewust simuleren van symptomen en ziekten wordt door gedragsdeskundigen in de dagelijkse praktijk zelden herkend; zij zijn onvoldoende bekend met dit fenomeen, terwijl de diagnostiek van gesimuleerde ziekte een uitdaging voor elke clinicus zou moeten zijn. Er zijn drie belangrijke redenen waarom gesimuleerde ziekte zo weinig gediagnosticeerd wordt, dat zijn dat de diagnostiek van psychische stoornissen grotendeels gebaseerd is op zelfrapportage van de patiënt, dat gedragsdeskundigen niet alert zijn op het feit dat symptomen geveinsd kunnen worden, en dat de traditionele hulpverlenersrelatie is gebaseerd op zowel vertrouwen als accurate rapportage van symptomen door de patiënt. De patiënt die ziekte veinst, vertegenwoordigt het tegenovergestelde van betrouwbaarheid en accurate zelfrapportage die de clinicus van de patiënt verwacht. Bij diagnostiek en behandeling in een forensisch-psychiatrisch kader moet gesimuleerde ziekte altijd onderdeel van de differentieel-diagnostische overwegingen te zijn. Maar ook in de reguliere psychiatrische praktijk komt gesimuleerde ziekte voor: bij een crisisdienst kan achter de wel of niet expliciet geuite vraag om opname een gesimuleerde ziekte schuilgaan; bij beoordeling van patiënten op een politiebureau kan de wens om vervolging of detentie te ontlopen het motief zijn om een stoornis of suïcidaliteit te simuleren. De diagnostiek vergt allereerst kennis van gesimuleerde ziekte en is vaak arbeidsintensief door noodzakelijke extra inspanningen (biografische anamnese, heteroanamnese, dossieronderzoek, multidisciplinair onderzoek, intercollegiaal overleg). In dit hoofdstuk komen epidemiologie, diagnostiek en specifiek differentiële diagnose, presentatie spoedeisende hulp of (acute) psychiatrie, comorbiditeit, etiologie, ziektebeloop en behandeling aan de orde.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Wesselius, J. & Bleeker, J.A.C.

Psychiatrische zorg in het gevangeniswezen : state of the art en aansluitend bij de GGZ
In: Raes B.C.M. & Bakker, F.A.M.
De psychiatrie in het Nederlandse recht
Deventer: Wolters Kluwer, 2017, p. 163 - 172

Abstract

Al enkele jaren is er een modernisering gaande over de gehele breedte van de zorg voor psychiatrische patiënten in detentie. Hiermee lijkt er geleidelijk aan een eind te komen aan de voor de patiënten nadelige kloof tussen algemene en justitiële geestelijke gezondheidszorg. Dit hoofdstuk gaat over deze modernisering en haar invloed op de psychiatrische zorg in het gevangeniswezen.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Uit internationale tijdschriften

Verkade, M., Karsten, J. & **Koenraadt, F.**

Conscience functioning and its developmental delays in Dutch female offenders

Journal of Forensic Psychiatry & Psychology 32 (2021) 5, p. 715 – 735

Abstract

According to the integrative theory of conscience, conscience is defined as a psychological function, consisting of interrelated and reciprocally influencing aspects: the capacity for empathy, the tendency to experience self-conscious emotions, and moral reasoning. Previous research in Dutch populations suggests that offenders have lower conscience functioning than non-offenders, but that female offenders may have fewer deficiencies than male offenders and that the underlying pattern may differ. However, little is known about the conscience of female offenders compared to non-offending women. In this study, conscience functioning of 38 Dutch female offenders was compared to that of 114 non-offending female controls, 77 from the general population and 37 with psychiatric problems. Offenders scored lower on affective empathy, showed stagnated self-centering, and made more use of self-serving cognitive distortions than both non-offending control groups, with medium to large effect sizes. Findings implicate that treatment programs should focus on learning to decentralize, mentalize, and self-regulate.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Verkade, M., Karsten, J., **Koenraadt, F.** & Schalkwijk, F.

Conscience as a regulatory function : an integrative theory put to the test

International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology 64 (2020) 4, p.375 - 395

Abstract

The subject of this study is an integrative theory of the conscience. According to this theory, conscience is operationalised as a regulatory function of one's own behaviour and identity, resulting from an interplay of empathy, self-conscious emotions such as guilt and shame, and moral reasoning. This study aimed to evaluate conscience in an adult forensic psychiatric sample by assessing the underlying factors proposed by Schalkwijk. Offenders (n = 48) appeared to show less affective but not less cognitive empathy, less identification with others, less personal distress in seeing others' suffering, less shame and shame-proneness, and lower levels of moral reasoning than non-offenders (n = 50). In coping with self-conscious emotions, offenders used the same amount of externalising coping strategies, but fewer internalising coping strategies.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Dalhuisen, L., **Koenraadt, F.** & Liem, M.

Subtypes of firesetters

Criminal Behaviour and Mental Health 27 (2017) 1. p.59-75

Abstract

Background: Prior research has classified firesetters by motive. The multi-trajectory theory of adult firesetting (M-TTAF) takes a more aetiological perspective, differentiating between five hypothesised trajectories towards firesetting: antisocial cognition, grievance, fire interest, emotionally expressive/need for recognition and multifaceted trajectories. Aim The objective of this study was to validate the five routes to firesetting as proposed in the M-TTAF. Methods: All 389 adult firesetters referred for forensic mental health assessment to one central clinic in the Netherlands between 1950 and

2012 were rated on variables linked to the M-TTAF. Cluster analysis was then applied. Results: A reliable cluster solution emerged revealing five subtypes of firesetters labelled instrumental, reward, multi-problem, disturbed relationship and disordered. Significant differences were observed regarding both offender and offence characteristics. Discussion: Our five-cluster solution with five subtypes of firesetters partially validates the proposed M-TTAF trajectories and suggests that for offenders with and without mental disorder, this classification may be useful. If further validated with larger and more diverse samples, the M-TTAF could provide guidance on staging evidencebased treatment.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Spaans, M., Molendijk, M.L., **Beurs, E. de, Rinne, T. &** Spinhoven, P.
Self-reported personality traits in forensic populations : a meta-analysis
Psychology Crime & Law 23 (2017) 1, p.56-78

Abstract

The current study covers a systematic review and meta-analysis of the prevalence of self-reported deviant or disruptive personality traits: anger, aggression, hostility, antisocial traits, psychopathy, and impulsivity in forensic populations worldwide. A computer-based search of titles was carried out using the PubMed electronic database for articles published in English that included a self-report instrument for personality characteristics in combination with a forensic population (i.e. detained in remand, sentenced and/or in enforced treatment, or on parole). The final sample consisted of 39 studies (N=11,716) that together used 17 different instruments and reported on 32 subscales or constructs that fitted our current interest. Results showed significantly higher levels of self-reported antisocial and psychopathic features in forensic samples, including a significant effect of the assessment instrument and subscale used. No significant differences were found for self-reported impulsivity, anger, aggression, or hostility in forensic populations compared to norm scores of non-forensic samples. Possible explanations, including suggestions that forensic populations are prone to providing socially desirable answers on self-report questionnaires, possibly to gain advantages such as a lower prison sentence or to avoid enforced treatment, are discussed, as well as limitations, and suggestions for future research and clinical practice.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Uit Nederlandstalige vaktijdschriften

Kordelaar, W. F. J. M. van

Naschrift : de Nederlandse benadering vergeleken met de Belgische
Sancties : tijdschrift over straffen en maatregelen 30 (2019) 2, p.104 – 106

Abstract

Deze bijdrage geeft commentaar op het artikel De ontwikkeling van een verplicht format voor het forensisch psychiatrisch deskundigenverslag : een unicum / C. Pouls, T. Pham en I. Jeandarme. - In: *Sancties* Jrg.30 (2019), afl.2, p.96 - 103.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Huls, L., Nentjes, L., **Rinne, T. &** Verschuere, B.

Gebruikte versus werkelijke voorspellers van seksuele recidive : invloed van morele verwerpelijkheid op oordeel pro Justitia-rapporteurs

Abstract

ACHTERGROND: Bij de inschatting van het risico van seksuele recidive maakt de gedragsdeskundige pro Justitia-rapporteur in Nederland doorgaans gebruik van risicotaxatie-instrumenten, maar het eindoordeel is aan de rapporteur. DOEL: Nagaan welke risicofactoren rapporteurs gebruiken bij de inschatting van het risico op seksuele recidive, en toetsen in hoeverre dit oordeel correspondeert met wetenschappelijke kennis van gevalideerde factoren en in welke mate het vertekend wordt door morele oordeelsvorming. METHODE: In totaal gaven 151 rapporteurs aan hoe belangrijk zij risicofactoren achten bij de inschatting van het risico op seksuele recidive bij volwassen zedendelinquenten. Dit oordeel werd vergeleken met de voorspellende waarde van deze factoren volgens de huidige wetenschappelijke inzichten en met het morele oordeel over die factoren. RESULTATEN: Het oordeel van de rapporteurs toonde een matige samenhang met huidige wetenschappelijke inzichten, maar sterke samenhang met het morele oordeel. Met name moreel negatief beoordeeld gedrag (bijvoorbeeld gebrekkige slachtofferempathie) werd te sterk gewogen. Moreel minder negatief beoordeeld gedrag (bijvoorbeeld gedragsproblemen in de kindertijd) werd daarentegen onvoldoende gebruikt in de inschatting van het risico van seksuele recidive. CONCLUSIE: Er blijkt een aanzienlijke discrepantie te bestaan tussen het oordeel van de rapporteurs en de werkelijke voorspellers van seksuele recidive. Het is onwenselijk dat pro Justitia-rapporteurs zich laten leiden door morele oordeelsvorming. Het gevaar van vertekening en subjectiviteit pleit voor structurele risicotaxatie van seksuele recidive.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Kempes, M. & Wolf, M. J. F. van der

Wat kan een gedragskundige nog adviseren bij een weigeraar? : een vignet studie

Sancties : tijdschrift over straffen en maatregelen 29 (2018) 4, p.223 – 234

Abstract

Een multidisciplinaire gedragskundige Pro Justitia-rapportage is een vereiste om een TBS-maatregel te kunnen opleggen. In sommige gevallen kan het voorkomen dat de verdachte weigert mee te werken aan een gedragskundig onderzoek Pro Justitia. Vaak worden deze verdachten verwezen naar het Pieter Baan Centrum (PBC) voor een klinische observatie. Bij een deel van de onderzoeken bij weigerende observandi lukt het dan toch om tot diagnostische conclusies te komen en een advies uit te brengen. Sinds de eeuwwisseling is er een aanzienlijke toename van het aantal observandi dat medewerking in het PBC weigert. Waar rond 2000 sprake was van weigering bij 15% van de observandi, is dit percentage in 2009 gestegen naar boven de 50% en is sindsdien hoog gebleven. Het 'probleem' van de weigerende observandus heeft de afgelopen decennia geleid tot verschillende onderzoeken naar de grootte van het probleem, de invloed van weigering op de afname van de oplegging van TBS, en de mogelijkheid van rechters om bij een weigerende observandus toch TBS op te kunnen leggen. Er is minder aandacht uitgegaan naar de rol van de gedragskundige. In de voorliggende studie zijn we daarom vooral geïnteresseerd hoe Pro Justitia-rapporteurs omgaan met een weigerende verdachte en in hoeverre zij zich in staat achten een advies uit te brengen in dit soort zaken.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Brede verspreiding

Busato, Vitorio & Harkink, Joost

Eerst de veiligheid, dan de zorg : interview met Joost Harkink

De Psycholoog 55 (2020) 3, p.24 - 31

Abstract

Joost Harkink was tot voor kort directeur van het Pieter Baan Centrum. Werken in het forensische veld is een vak apart, zegt hij, risico's en crisissituaties horen bij het werk. Een gesprek over onder meer alertheid, spanning, risicotaxatie, tbs, weigerende observandi, onbevooroordeeld zijn en het bepalen van de mate van toerekeningsvatbaarheid bij een gedetineerde na een ernstig delict.

Tijdschriftartikel

Woudenberg, I. van, Prinsen, M., Schouten, A. & Kempes, M.

Ambulant forensisch psychologisch onderzoek en de plaats van psychologische tests daarin

De Psycholoog 53 (2018) 6, p.36-41

Abstract Reactie op het artikel "Verdachten testen : testgebruik in de forensische psychologie / Lolotte Schimmel en Peter van Koppen. - In: *De Psycholoog* Jrg.52(2017) afl.10, p. 34 - 42."

Tijdschriftartikel

Maassen, H. & Duits, N.

Noorse psychiater : 'Breivik was toerekeningsvatbaar' : koelbloedige massamoordenaar was antisociaal maar wist wat hij deed

Medisch Contact 70 (2017) 12, p.14-17

Abstract

De Noor Terje Tørrissen was één van de psychiaters die de terrorist Anders Breivik moest beoordelen op zijn toerekeningsvatbaarheid. In dit interview spreekt Tørrissen over het verband tussen geestesstoornis en radicalisering.

Tijdschriftartikel

Mebius, F. & Harkink, J.

Proef met weigeraars in Pieter Baan Centrum

Advocatenblad 99 (2017) 4, p.8

Abstract

Moeilijk onderzoekbare verdachten, in de volksmond de weigeraar is een doelgroep waar het Pieter Baan Centrum, de psychiatrische observatiekliniek van het ministerie van Veiligheid en Justitie, tientallen keren per jaar tegenaan loopt. Deze maand is in Utrecht een speciale afdeling voor deze onderzoeksgroep geopend met als doel de onderzoeksopbrengst bij verdachten te vergroten. Voor deze bijdrage is Joost Harkink geïnterviewd.

Tijdschriftartikel

3. Risico-analyse

Boeken, proefschriften en rapporten

Bruin, Annemaryn de, Duits, Nils & Kempes, Maaïke

De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de VERA-2R : een risicoanalyse-instrument voor ideologisch geïnspireerd geweld
Utrecht: DJI; NIFP, 2020, 24 pag.

Abstract

Door de toegenomen terreurdreiging en de daaruit voortkomende negatieve maatschappelijke gevolgen, is de behoefte ontstaan om vroegtijdig de individuen te kunnen identificeren die vanuit ideologische motieven bereid zijn buitensporig geweld te gebruiken. Dit heeft geleid tot de ontwikkeling van de Violent Extremist Risk Assessment (VERA), een risicoanalyse-instrument waarmee het risico op ideologisch geïnspireerd geweld kan worden ingeschat. De VERA is nadien, op basis van de toegenomen kennis over de indicatoren die samenhangen met terrorisme en gewelddadig extremisme, door dr. Nils Duits van het NIFP en dr. Elaine Pressman doorontwikkeld tot de Violent Extremist Risk Assessment -Versie 2 Revisie (VERA-2R). De psychometrische eigenschappen van de VERA-2R waren, afgezien van een positieve consensus over de indrukvaliditeit en inhoudsvaliditeit, echter nog onbekend. Het huidige onderzoek verschaft inzicht in een belangrijke psychometrische eigenschap, te weten de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de VERA-2R op basis van uitvoerige strafdossiers. Een goede interbeoordelaarsbetrouwbaarheid is van belang, omdat dit indiceert dat de VERA-2R heldere indicatoren en scoringsinstructies bevat die door verschillende beoordelaars op dezelfde manier worden begrepen en op dezelfde manier worden toegepast. De resultaten tonen aan dat het instrument een goede tot uitstekende interbeoordelaarsbetrouwbaarheid heeft. Hoewel de onderzoeksbevindingen een waardevolle bijdrage leveren aan de kennis over de kwaliteit van de VERA-2R, is vervolgonderzoek nodig om de overige psychometrische eigenschappen van het instrument in kaart te brengen. Wanneer deze kennis beschikbaar is, kan een volledig beeld worden gevormd van de kwaliteit van de VERA-2R en kunnen gefundeerde aanbevelingen worden gedaan om het instrument psychometrisch te optimaliseren. Hierdoor kan het risico op ideologisch geïnspireerd geweld in de toekomst nog beter worden ingeschat en kunnen, door preventief optreden, de negatieve gevolgen voor de samenleving worden gereduceerd.

Rapport

Vries Robbé, M. de, **End, M. van den & Kempes, M.**

Onderzoeksrapport Pilot 'Risicoscreening in detentie'
Utrecht: DJI; NIFP, 2020, 81 pag.

Abstract

Binnen het gevangeniswezen wordt op dit moment niet structureel aan uitgebreide (gestructureerde) risico-inventarisatie gedaan. Om de populatie - waarvoor bij vrijheden mogelijk risico's bestaan op het specifieke gebied van geweld- beter in beeld te krijgen is een Risicoscreener voor gewelddadig gedrag ontwikkeld. In dit pilotonderzoek staat de vraag centraal of de Risicoscreener effectief kan worden ingezet in het gevangeniswezen. Onderdeel hiervan is de individuele afweging die gemaakt wordt bij de toekenning van detentiefasering en verlop en het advies over voorwaardelijke invrijheidsstelling (v.i.) aan het OM. Hierbij moeten drie criteria worden

afgewogen: het gedrag van de gedetineerde in gehele detentie, de risico's bij vrijheden en de belangen van slachtoffers. Om de populatie waarvoor bij vrijheden mogelijk risico's bestaan op het specifieke gebied van geweld beter in beeld te krijgen is een Risicoscreener voor gewelddadig gedrag ontwikkeld. De 'Risicoscreener geweld en zeden voor volwassenen in detentie: inventarisatie van risico- en beschermende factoren voor toekomstig gewelddadig gedrag' (Risicoscreener; De Vries Robbé & Van den End, 2020) is ontwikkeld door onderzoekers van het NIFP, in afstemming met een projectgroep waarin leden van de divisie GW/VB, directie B&B en de reclassering zitting hadden. De Risicoscreener is vervolgens uitgebreid getoetst in een pilotonderzoek, lopend van oktober 2019 tot september 2020. In dit onderzoeksrapport wordt de opzet van het pilotonderzoek uitgelegd, de resultaten van deze pilot weergegeven en worden conclusies en aanbevelingen voor landelijke implementatie gepresenteerd.

Rapport

Hoofdstukken uit boeken

Kordelaar, W. van

Risicoanalyse

In: Blansjaar, B., Kordelaar, W. van & Prinsen, M.

Stoornis en delict : handboek psychiatrische en psychologische rapportage in strafzaken

Amsterdam: Boom & De Tijdstroom, 2021, p. 54 - 72

Abstract

Naar aanleiding van onrust over de maatschappelijke veiligheid, bedreigd door veelplegers en TBS-cliënten, en ontwikkelingen in behandelmethode, zoals What-works-benaderingen, is er in de jaren negentig gewerkt aan vraagstellingen om risico's van verdachten en daders in te schatten. In dit hoofdstuk komen eerst de What-Works-principes aan de orde, omdat die het basale belang van een goede risicoanalyse aangeven. Vervolgens worden de doelen en begrippen met betrekking tot de risicoanalyse besproken in relatie tot de diverse soorten risicofactoren. Daarna wordt kennisgemaakt met idiogrammen en nomotheten. Vervolgens gaat het over risicoanalyse in de PJ-rapportage, in het bijzonder bij opleggingsrapportages en de aanbevelingen van de beroepsverenigingen en andere relevante partijen daarin. Het hoofdstuk eindigt met aanbevelingen voor de rapportagepraktijk.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Uit internationale tijdschriften

Smits, P.G., Foek-Rambelje, K.L.S., **Rinne, T.**, Heijden, P.T. van der, **Kempes, M.M.** & Egger, J.I.M.

Personality assessment with the Shedler-Westen assessment procedure 200 in a forensic sample: criterion validity and contribution to structured forensic clinical judgement

Journal of Forensic Psychiatry & Psychology 32 (2021) 5, p. 736 - 751

Abstract

Current investigation focused on the criterion validity in a forensic sample of the Dutch language version of the Shedler-Westen Assessment Procedure (SWAP-200-NL), a personality assessment instrument completed by the examiner. We inquired into two areas: a) possible differences between a forensic and general mental health care population for SWAP-200-NL Personality Syndromes (PS) and Trait Dimensions (TD; N = 68), and b) explore criterion validity of SWAP-200-NL PS and TD scales for data from criminal records (N = 114). An ANOVA showed significantly higher scores for the forensic group on antisocial-psychopathic PS and psychopathy TD and lower scores on dysphoric, obsessional, high functioning depressive and avoidant PS than those for the general population. Furthermore, antisocial-

psychopathic PS and psychopathy TD correlate negative with the age of first sentenced offence and positive with the number of sentenced offences in the past. Also, for the number of sentenced offences in probationary period we found significant mean differences for antisocial-psychopathic PS, and psychopathy and narcissistic TD. In contrast, criminal data showed inverse associations with scales representing obsessional, avoidant and depressive tendencies. In conclusion, present results support the differential diagnostic potential of the SWAP-200-NL and its clinical utility in forensic settings.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Pressman, E. & Duits, N.

De VERA à VERA-2R : nouvelles avancées dans l'évaluation du risque d'extrémisme politique violent
Cahiers de la sécurité et de la justice (2019) 46, p. 57 – 71

Abstract

Le présent article décrit les avancées et l'utilisation de l'approche de jugement professionnel structuré de l'évaluation du risque d'extrémisme violent (VERA - Violent Extremism Risk Assessment), en mettant l'accent sur la version révisée VERA-2R. VERA-2R permet d'analyser et d'évaluer le risque que présente un individu d'agir violemment au nom d'une idéologie. Cette approche a été conçue pour les personnes prônant toute idéologie extrémiste violente et en conformité avec les garanties pour les droits de l'Homme et avec l'État de droit. Les indicateurs de risque pertinents servent de lignes directrices aux professionnels dans leur analyse et leur évaluation du risque individuel, dans la gestion des risques et dans l'élaboration de programmes d'intervention personnalisés. L'outil d'évaluation VERA-2R est utilisé sur quatre continents par des analystes de la sécurité nationale, des analystes de l'application des lois, des personnels pénitentiaires et de services de probation, des experts judiciaires, des psychologues, des psychiatres ainsi que par des spécialistes en sciences du comportement en ce qui concerne la santé mentale et la justice des mineurs. Cet outil s'appuie sur des données de validité et de fiabilité inter-évaluateurs et bénéficie de l'appui d'experts médico-légaux. L'approche VERA est utilisée dans un cadre professionnel depuis plus de dix ans. De nos jours, elle est employée en Amérique du Nord, en Europe, en Asie et en Australie.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Sadowski, F., Rossegger, A., Pressman, E., Rinne, T., Duits, N. & Endrass, J.

Das Violent Extremism Risk Assessment Version 2 Revised (VERA-2R) : eine Skala zur Beurteilung des Risikos extremistischer Gewalt / Deutsche Übersetzung
Kriminalistik : Unabhängige Zeitschrift für die kriminalistische Wissenschaft und Praxis 71 (2017) 5, p.316-323

Abstract

Extremistisch motivierte Anschläge und andere Gewaltstraftaten extremistisch motivierter Personen beschäftigen die Sicherheitsbehörden und Gesellschaft in den letzten Jahren zunehmend intensiv. Dabei steht vor allem die Frage im Vordergrund, wie man solche extremistisch motivierten Personen identifizieren kann, die tatsächlich bereit sind Gewalt auszuüben. Mit dem Violent Extremism Risk Assessment Version 2 Revised (VERA-2R) ist ein Risk-Assessment Instrument verfügbar, das eine systematische und strukturierte Beurteilung dieser Personen hinsichtlich ihres Gewaltrisikos ermöglicht. Die Checkliste wurde auf Basis des strukturierten professionellen Urteils entwickelt, so dass individuelle Merkmale eines Falls berücksichtigt und abschliessend verschiedene mögliche Verläufe des Falls in die Planung von Massnahmen mit einbezogen werden können. Nachfolgende wird die durch die Autoren vorgenommene Übersetzung der Items von VERA-2R ins Deutsche vorgestellt.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Spaans, M., Beurs, E. de, **Rinne, T.** & Spinhoven, P.

Prognostic Factors for Length of Enforced Forensic Treatment with Special Focus on Personality Disorder
International Journal of Forensic Mental Health 16 (2017) 2, p.93-103

Abstract

The predictive value of personality disorder (PD) on treatment length of offenders detained in high security psychiatric hospitals in the Netherlands was studied on 536 male patients (mean age 34.0 years, SD = 10.5, range: 18.0-68.8) with a 76.5% PD prevalence. Results showed that PD did not independently predict length of enforced treatment. A subgroup of patients with only PD and no comorbid major mental disorder had a shorter treatment length. This study has isolated separate factors that can shorten or prolong treatment and can provide a focus for both policy and (clinical) decision makers in the enforced treatment process.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Uit Nederlandstalige vaktijdschriften

Duits, N., Rinne, T. & Leyenhorst, M. van

De risicoanalyse van gewelddadig extremisme in het strafrecht
Sancties : tijdschrift over straffen en maatregelen 28 (2017) 4, p.215-225

Abstract

Wanneer iemand in verband met een terroristisch misdrijf wordt gedetineerd, wordt hij of zij in eerste instantie op de terroristen afdeling (TA) geplaatst van de penitentiaire inrichting (PI) in Vught of Rotterdam. Voor het inschatten van de kans op gewelddadig extremisme wordt een risicoanalyse instrument gebruikt (VERA-2R) dat is vertaald en ontwikkeld door de auteurs, die werkzaam zijn bij het Nederland Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP). In deze bijdrage wordt dit instrument en het gebruik ervan toegelicht. Daartoe wordt eerst de empirische en theoretische basis geschetst die aan het instrument ten grondslag ligt. Vervolgens komt de risicotaxatie als zodanig aan de orde, en vervolgens het specifieke instrument, waarna wordt in gegaan in op (de voorwaarden voor) het gebruik.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

4. Neurobiologie

Boeken, proefschriften en rapporten

Bak, R.R. den, Popma, A., Nauta-Jansen L.M.C., Nieuwbeerta, P., Marchena-Slot, A., **Koenraadt, F.**, & Jansen, J.M.

Psychosociale criminogene factoren en neurobiologische kenmerken van mannelijke gedetineerden in Caribisch Nederland

Leiden, Amsterdam, Curaçao, Utrecht, Den Haag: Universiteit Leiden - Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Vrije Universiteit Amsterdam - Medisch centrum, University of Curaçao dr. Moises da Costa Gomez, Universiteit Utrecht, WODC, 2018. – 78 pag.

Abstract

Op basis van deze steekproef blijkt dat de gedetineerden verminderd functioneren op enkele neurobiologische kenmerken – zoals aandacht, concentratie of een indicatie voor een licht verstandelijke beperking (LVB) -, maar ook dat deze functies op hetzelfde niveau liggen als de gedetineerden uit Europees Nederland. Onder de gedetineerdenpopulatie is verder sprake van veel psychosociale problematiek. Dit bevestigt het beeld dat uit eerder Caribisch en Europees Nederlands onderzoek naar voren is gekomen en is in overeenstemming met de ervaringen van het personeel van de penitentiare inrichting. Hoewel de ernst van de problematiek wisselt, is er binnen de gedetineerdenpopulatie op alle vlakken sprake van (enigerlei) problematiek. Relatief veel problemen doen zich voor op het gebied van financiële huishouding, denkpatronen en vaardigheden, opleiding en leren, en in wat mindere mate op de gebieden drugsgebruik, relaties met vrienden en antisociaal gedrag. Deze studie betreft een onderzoek naar de psychosociale criminogene factoren en neurobiologische kenmerken van mannelijke gedetineerden in Caribisch Nederland in 2018. Onder het personeel van de Justitiële Inrichting Caribisch Nederland (JICN) bestaat de indruk dat de gedragsproblematiek van gedetineerden verergert. Momenteel is er echter geen goed zicht op de kenmerken van de gedetineerdenpopulatie in Caribisch Nederland. Daarom is in dit rapport een overzicht gegeven van enkele psychosociale en neurobiologische kenmerken, inclusief de indicatie voor een licht verstandelijke beperking. Daaraan voorafgaand wordt aandacht besteed aan zowel de detentieomstandigheden in de JICN, als de maatschappelijke en juridische inbedding daarvan.

[URL](#)

Rapport

Uit internationale tijdschriften

Rijnders, R.J.P., Dykstra, A.H., Terburg, D., **Kempes, M.M.** & Honk, J. van
Sniffing submissiveness? : oxytocin administration in severe psychopathy
Psychoneuroendocrinology 131 (2021) 4, p. 1 – 11

Abstract

Psychopathy is a personality disorder associated with criminal behavior and violent recidivism, and therefore a burden to society. Social dominance is one of the characteristics of psychopathy that might contribute to these problems. Nevertheless, only few studies have objectively measured the relationship between socially dominant behavior and psychopathy. Therefore, the current study assessed performance of 21 forensic PCL-R confirmed psychopathic patients and 24 normal controls on a gaze aversion task, in which slower gaze aversion from masked angry faces compared to masked happy faces

is a measure of reactive dominance. Moreover, the current study assessed the potential beneficial effects of the neuropeptide oxytocin. The results showed that psychopaths were not more dominant on the gaze aversion task compared to normal controls. However, the severity of psychopathy was positively correlated with reactive dominance. Crucially, a single nasal spray administration of oxytocin abolished the connection between psychopathy and reactive dominance. This implies that socially dominant psychopaths might benefit from oxytocin administration.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Rijnders, Ronald J.P., Terburg, David, Bos, Peter, **Kempes, Maaike M.** & Honk, Jack van
Unzipping empathy in psychopathy: Empathy and facial affect processing in psychopaths
Neuroscience & Biobehavioral Reviews 131 (2021), 4 p. 1116 – 1126

Abstract

Psychopathy is a neurodevelopmental disorder that has a highly deleterious effect upon both individuals and society at large. Psychopaths grossly neglect and disrespect the interests of others. Their antisocial behavior is thought to originate from a lack of empathy. However, empathy is multidimensional in nature, as evidenced by the considerable heterogeneity in extant theorizing on the subject. Here, we present the "Zipper model of empathy" that reconsiders how both its affective and cognitive components converge in mature empathic behavior. Furthermore, the Zipper model of empathy is expedient for explaining the empathy deficits in psychopathy, insofar as it brings together current theories on the dysfunctional affective components of empathy, violence inhibition, and automatic versus goal-directed attention. According to the literature, the neurobiological underpinnings of these theories are amygdala-centered; however, this article traces this specifically to the basolateral and central amygdala subregions. When viewed together, the cognitive and affective components of empathy are zipped together in a natural fashion in healthy empathic behavior, whereas psychopaths leave the zipper substantially unzipped in pursuit of their purely self-centered goals.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Kant, T. W. van de, Boers, S.F., **Kempes, M.** & Egger, J.I.M.

Neuropsychological subtypes of violent behaviour : differences in inhibition between affective and instrumental violence
Journal of Forensic Psychology 5 (2020) 2, p.1 - 7

Abstract

Background: Forensic assessment is primarily focused on psychosocial factors to understand aggressive behaviour. However, evidence suggests a relation between neurocognitive factors and violence. Inhibition is one of those factors possibly related to violent behaviour, but prior research regarding inhibition remains inconclusive. One explanation may be the existence of distinct neuropsychological profiles for subtypes of violent offenders. This study aims at differentiating groups of affective and instrumental violent defendants on their ability to inhibit behaviour. Methods: We compared a group of 26 affective defendants with a group of 37 instrumental defendants on several tasks for executive functioning. Results: Affective defendants have more trouble inhibiting an ongoing response on the Stop Signal Task. There were no further differences between affective and instrumental defendants. Conclusion: Violent defendants constitute of a heterogeneous group, as affective violent defendants possibly have more trouble inhibiting an ongoing response and may therefore be more prone to evoke impulsive violent acts than instrumental defendants.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Kempes, Maaïke, Berends, Iris, Duits Nils & Brink, Wim van den
Neurobiological Information and Consideration in Dutch Pre-trial Forensic Reports of Juvenile Criminal Offenders

International Journal of Forensic Mental Health 18 (2019) 3, p.212 – 219

Abstract

The increasing scientific evidence about the role of neurobiological factors in criminal behavior may affect daily practice of forensic assessment of young criminal offenders. We therefore investigated whether Dutch forensic experts increasingly include neurobiological factors in their pre-trial forensic reports and how this information was used in forensic considerations and recommendations. We used a sample of 232 pre-trial forensic reports (2005–2015) of adolescent and young adult (12–25) offenders with information on acquired brain injury, neurological disorder and/or a genetic abnormality. Attention to these neurobiological factors in relation to forensic questions in our sample was low and did not increase over the years. In addition, even when forensic experts mentioned a relation between neurobiological information and the index offense, this information was often not considered in questions regarding future risk and risk management. Forensic experts should pay more attention to neurobiological risk factors in both their assessment and further considerations and recommendations.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Koopmans, A.B., Vinkers, D.J., Gelan, P.J.A., Hoek, H.W. & Harten, P.N. van
CYP2D6 and CYP2C19 genotyping in psychiatric patients on psychotropic medication in the former Dutch Antilles

Pharmacogenomics 18 (2017) 10, p.1003-1012

Abstract

Aim: This study was aimed to assess the prevalence of CYP2D6 and CYP2C19 polymorphisms in psychiatric patients and in volunteers from Dutch Caribbean origin. **Methods:** In total, 435 individuals were genotyped for CYP2D6 and CYP2C19. Of these, 269 were psychiatric patients on psychotropic medication, living in Curacao and 166 were volunteers from the Dutch Caribbean population. **Results:** No differences in prevalence of alleles were found. **Conclusion:** Although prevalence of alleles appeared to be very different from African and Caucasian populations, the distribution into predicted phenotypes shows an equal distribution as in Caucasians.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Vermeij, A., Kessels, R.P.C., Heskamp, L., Simons, E.M.F., Dautzenberg, P.L.J. & Claassen, J.A.H.R.
Prefrontal activation may predict working-memory training gain in normal aging and mild cognitive impairment

Brain Imaging and Behavior 11 (2017) 1, p.141-154

Abstract

Cognitive training has been shown to result in improved behavioral performance in normal aging and mild cognitive impairment (MCI), yet little is known about the neural correlates of cognitive plasticity, or about individual differences in responsiveness to cognitive training. In this study, 21 healthy older adults and 14 patients with MCI received five weeks of adaptive computerized working-memory (WM) training. Before and after training, functional Near-Infrared Spectroscopy (fNIRS) was used to assess the hemodynamic response in left and right prefrontal cortex during performance of a verbal n-back task with varying levels of WM load. After training, healthy older adults demonstrated decreased prefrontal

activation at high WM load, which may indicate increased processing efficiency. Although MCI patients showed improved behavioral performance at low WM load after training, no evidence was found for training-related changes in prefrontal activation. Whole-group analyses showed that a relatively strong hemodynamic response at low WM load was related to worse behavioral performance, while a relatively strong hemodynamic response at high WM load was related to higher training gain. Therefore, a 'youth-like' prefrontal activation pattern at older age may be associated with better behavioral outcome and cognitive plasticity.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

5. Overige

Boeken, proefschriften en rapporten

Gelissen, N., Visser, Z., & Kempes, M.

Rapporteurs gevraagd : wat zijn redenen voor rapporteurs om meer te gaan rapporteren
Utrecht: DJI, NIFP, 2020, 16 pag.

Abstract

Een verdachte van een strafbaar feit kan een psychische stoornis hebben. Om dit na te gaan kan de rechter of het Openbaar Ministerie de geestelijke toestand van een verdachte laten onderzoeken. De rapportage aanvraag door OM/ZM en de rapporteur wordt bemiddeld door het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en psychologie (NIFP). De afgelopen jaren is er een tekort ontstaan in het aantal rapporteurs dat beschikbaar is om rapportages pro Justitia uit te voeren. Dit is één van de redenen waarom er niet altijd een kwalitatief voldoende Pro Justitia (PJ) adviesrapportage tijdig beschikbaar is voor de rechtsgang. Eén van de oplossingsrichtingen is het bevorderen van meer rapportages door de huidige pool van beschikbare rapporteurs. Daarom is het belangrijk te weten wat de rapporteurs zelf aangeven als redenen die volgens hen zelf kunnen bijdragen aan het verhogen van het aantal rapportages dat zij per jaar uitbrengen. In dit onderzoek is dit daarom eind april 2020 een enquête verstuurd aan 542 mensen die bij het NIFP bekend staan als rapporteur. In deze enquête konden rapporteurs de voor hen belangrijkste redenen prioriteren om meer te gaan rapporteren. 305 rapporteurs (56%) hebben de enquête volledig ingevuld. Daarmee hebben we een groot deel van de rapporteurs kunnen bereiken. Dit betekent dat de resultaten waarschijnlijk representatief zijn voor de gehele groep van rapporteurs. Uit de enquête blijkt dat voor de grootste groep rapporteurs die meer willen gaan rapporteren een verhoging van het aantal vergoede uren, verandering in privé of werkomstandigheden en verhoging van het uurtarief belangrijke factoren zijn om meer te gaan rapporteren. Deze top drie van redenen blijkt niet afhankelijk te zijn van beroepsgroep of de wens meer, minder of gelijk te blijven rapporteren. Veranderingen in de privé of werkomstandigheden zullen per rapporteur verschillen, net als andere factoren die door mensen wat minder hoog zijn geprioriteerd. Hierbij lijkt het gepaster om maatwerk aan te bieden om rapporteurs te ondersteunen om meer te gaan rapporteren.

[URL](#)

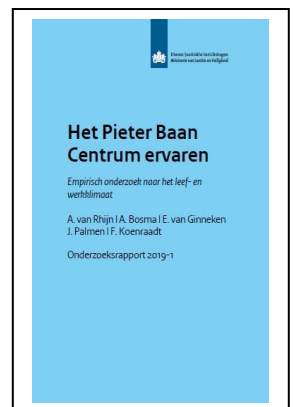
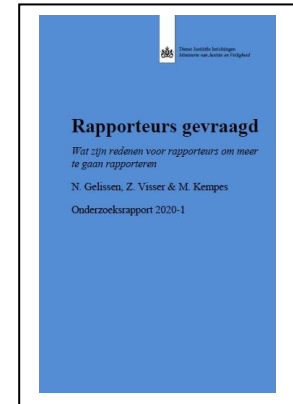
Rapport

Rhijn, A. van, Bosma, A., Ginneken, E. van, Palmen, J. & Koenraadt, F.

Het Pieter Baan Centrum ervaren : empirisch onderzoek naar het leef- en werkklimaat
Utrecht: DJI, NIFP, 2020, 32 pag.

Abstract

ACHTERGROND: De kenmerken en ervaringen die een gedetineerde heeft opgedaan voorafgaand aan zijn detentie en factoren tijdens detentie (ervaren gevoel van autonomie, bejegening door personeel e.d.) beïnvloeden hoe de gedetineerde zijn verblijf in een justitiële inrichting ervaart, zo blijkt uit onderzoek. Al deze factoren vallen onder de noemer leefklimaat en hebben een invloed op het welbevinden en het gedrag van de gedetineerde binnen de inrichting. Hoe medewerkers het werk ervaren, heeft een indirecte invloed op het leefklimaat en moet meegenomen worden om een volledig beeld te

kunnen vormen van het leefklimaat. In het Pieter Baan Centrum moeten observandi steun en veiligheid ervaren om gemotiveerd te kunnen meedoen aan de klinische observatie. Het is daarom noodzakelijk een beeld te kunnen vormen van het feitelijk beleefde leefklimaat. METHODE: Het leef- en werkklimaat zijn onderzocht met behulp van vragenlijsten ingevuld door observandi (n=37) en medewerkers (n=44). Een vergelijking is gemaakt met resultaten van het gevangeniswezen. RESULTATEN: Onderzoek wijst uit dat observandi over het algemeen positief staan tegenover het leefklimaat in het Pieter Baan Centrum. In vergelijking met het gevangeniswezen wordt een aantal elementen beter beoordeeld. Dit kan samenvallen met de meer klinische inslag van het Pieter Baan Centrum. Medewerkers oordeelden overwegend positief over het werkklimaat. Op een aantal onderdelen lijkt het werkklimaat verbeterd te kunnen worden. CONCLUSIE: Gesteld kan worden dat het leef- en werkklimaat in het Pieter Baan Centrum positief gewaardeerd worden en dat observandi zich gesteund en respectvol bejegend voelen.

[URL](#)

Rapport

Hoofdstukken uit boeken

Koenraadt, F. & Boer, T. den

De kwaliteitsbewaking en ethische inbedding

In: Boer T. den, Beekman, H. & Koenraadt, F.

De persoon van de verdachte : de rapportage pro Justitia vanuit het Pieter Baan Centrum

Den Haag: Boom Juridisch, 2020, p. 201 - 240

Abstract

Forensisch gedragskundig onderzoek in klinisch en multidisciplinair verband is een moreel uitdagende onderneming, waar gewichtige afwegingen worden gemaakt en verrijkende adviezen worden gegeven, waar psychische conditie en veiligheid als sleutelbegrippen gelden, waar vrijheidsbeneming op het spel staat en waar kwaliteit van leven in het geding is. Dit hoofdstuk brengt de ethiek en de praktijk bijeen en bestaat uit twee delen. Het eerste deel bevat een beschrijving van de kwaliteitsbewaking en toetsing door de procesbegeleidend gedragskundige, voor wie juridische, gedragskundige en ethische waarden, nader uitgewerkt in een state of the art professioneel richtsnoer, leidend zijn. In het tweede deel van dit hoofdstuk worden deze principes — onderverdeeld in vier niveaus, respectievelijk het onderzoek en de onderzochte, de rapportage en de beschrevene, de professionals als onderzoekers en het instituut en de gedetineerde — besproken aan de hand van weer vier centrale ethisch genormeerde thema's. Voor deze principes is vooral geput uit de beroepsethiek van de psychiaters en psychologen en uit de grondslagen voor forensisch gedragskundig onderzoek, behalve voor het vierde niveau, waarin het institutionele aspect aan de orde is.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Kempes, M. & Gelissen, N.

Het wetenschappelijk onderzoek

In: Boer T. den, Beekman, H. & Koenraadt, F.

De persoon van de verdachte : de rapportage pro Justitia vanuit het Pieter Baan Centrum

Den Haag: Boom Juridisch, 2020, p. 241 - 263

Abstract

In het pro Justitia-onderzoek staat een persoon, de verdachte, centraal en het delict dat hem ten laste wordt gelegd. Gedragskundigen onderzoeken, in antwoord op de vraag van de rechter-commissaris, of voor deze persoon het delict (ten dele) kan worden verklaard vanuit een stoornis, en zo ja, of er een kans

op herhaling bestaat op grond van de stoornis. Omdat het pro Justitia onderzoek plaatsvindt binnen een onvrijwillig kader en verstreckende gevolgen kan hebben voor de verdachte, is het van belang dat gedragskundigen werken volgens de laatste stand van kennis en wetenschap. Mede daarom vindt in het Pieter Baan Centrum (PBC) ook wetenschappelijk onderzoek plaats. In tegenstelling tot het individueel pro Justitia-onderzoek wordt in veel wetenschappelijk onderzoek vooral op groepsniveau gekeken. Door te generaliseren op basis van meerdere zaken wordt informatie vergaard die van belang is voor diagnostiek, indicatiestelling, risico-inschatting en behandeling in de forensische geestelijke gezondheidszorg, die weer gebruikt kan worden in individuele pro Justitia-onderzoeken. Ook kan het informatie opleveren over de kwaliteit en bruikbaarheid van de pro Justitia-rapportage. In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van wetenschappelijk onderzoek in het PBC. Daarbij wordt gefocust op twee gebieden. Enerzijds wordt de populatie van het PBC besproken en anderzijds aspecten van de PBC-rapportage zelf, zoals de totstandkoming van de rapportage en het gebruik ervan door de rechterlijke macht. Daarna zal worden ingegaan op beperkingen die aan het doen van wetenschappelijk onderzoek in het PBC verbonden zijn en aandacht worden besteed aan scholing.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Koenraadt, F.

Historische wortels en recente ontwikkelingen

In: Boer T. den, Beekman, H. & Koenraadt, F.

De persoon van de verdachte : de rapportage pro Justitia vanuit het Pieter Baan Centrum

Den Haag: Boom Juridisch, 2020, p. 265 - 305

Abstract

Menig auteur laat de directe voorgeschiedenis van het Pieter Baan Centrum (PBC) pas na de Tweede Wereldoorlog beginnen. De kiemen van de kliniek dateren echter van het eind van de negentiende eeuw. In dit hoofdstuk wordt teruggedaan naar enkele vroege gedragskundige expertises, namelijk die welke aan het eind van de achttiende en in de loop van de negentiende eeuw aan de rechtspraak werden voorgelegd. Rond de eeuwwisseling van de negentiende naar de twintigste eeuw verkeerden psychiatrie en strafrecht meer in elkaars nabijheid en ontstonden er wettelijke regelingen waarin dat contact nader werd geregeld. Verder wordt ingegaan op de periode vanaf eind negentiende en begin twintigste eeuw, de periode na de Tweede Wereldoorlog. Aparte aandacht wordt besteed aan de verschillende directeurs van het Pieter Baan Centrum. Tot slot worden enkele ontwikkelingen in het observatieregime, verschuivingen in de aard van de uitgebrachte rapportages en de onderzochte gedetineerdepopulatie beschreven.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Koenraadt, F.A.M.M.

Historische reflecties over psychiatrie en recht

In: Bakker, F.A.M. & Marle H.J.C. Marle

De psychiatrie in het Nederlandse recht

Deventer: Wolters Kluwer, 2020, p. 11 - 26

Abstract

Deze bijdrage schetst de historische ontwikkelingen van plaats van de psychiatrie in de wetgeving vanaf de Verlichting tot heden.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Koenraadt, F. & Besten, F.D.A. den

Voorwoord

In: F.D.A. den Besten

Het begint voordat het gebeurt : een exploratie van romantische grensoverschrijdingen in de forensische geestelijke gezondheidszorg

Oisterwijk: Wolf Legal Publishers, 2020, p. 1 - 5

Abstract

Voorwoord bij het boek: Het begint voordat het gebeurt : een exploratie van romantische grensoverschrijdingen in de forensische geestelijke gezondheidszorg / F.D.A. den Besten. - Wolf Legal Publishers, 2020. - 154 pag.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Koenraadt, F., Lam, K. 't & Lancel, M.

Ter introductie

In: F. Koenraadt, K. 't Lam & M. Lancel.

Internet en sociale media : een complexe realiteit in de forensische psychiatrie en strafrechtspleging

Nijmegen: Wolf Legal Publishers, 2019, p. 1 - 7

Abstract

Met de beschikbaarheid van internet is een breed scala aan communicatiemogelijkheden voorhanden. Het internet is te beschouwen als een bron van welhaast onuitputtelijke mogelijkheden en kansen in het maatschappelijk verkeer. De gehele wereld komt binnen handbereik: informatie kan worden verzameld en verspreid, berichten kunnen anoniem wereldwijd worden verzonden aan een grote groep ontvangers. Een implicatie is dat er ook delicten mee kunnen worden gepleegd en dat het veelvuldig gebruik ervan pathologische vormen kan aannemen. Deze introductie bespreekt kort de forensisch psychiatrische en strafrechtelijke praktijk en de achtergrond en opzet van dit boek.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Koenraadt, F.A.M.M.

Historische reflecties over psychiatrie en recht

In: Raes B.C.M. & Bakker, F.A.M.

De psychiatrie in het Nederlandse recht

Deventer: Wolters Kluwer, 2017, p. 11 - 26

Abstract

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de geschiedenis van toepassing van gedragskunde en psychiatrie in de rechtspleging. Het overzicht start zijn beschrijving aan het einde van de 18e eeuw, ten tijde van de Verlichting, en eindigt in de 21e eeuw, met de rol van de GGZ in de strafrechtspleging en de voortrekkersrol die Nederland lange tijd heeft gehad in Europa op het gebied van forensische psychiatrie. De nadruk ligt vooral op de geschiedenis van het raakvlak tussen psychiatrie en recht in Nederland, waarbij uitgebreid stil wordt gestaan bij te terbeschikingsmaatregel.

[URL](#)

Hoofdstuk in boek

Alberda, D., Duits, N., Bos, K. van den, Ayanian, A.H., Zick, A. & **Kempes, M.**

The European Database of Terrorist Offenders (EDT) : development, usability and options
Perspectives on Terrorism 15 (2021) 2, p. 77 – 99

Abstract

The European Database of Terrorist offenders (EDT) is based on comprehensive judicial information of convicted or deceased terrorist offenders, including social, psychological and psychiatric reports. This new empirical database is the result of a European cross-border collaboration between judicial organizations and scientists within the European Union. The EDT dataset comprises developmental, individual, biographical and contextual factors, which are potentially related to engagement in violent extremism and terrorism. It supports research seeking to identify critical risk and protective factors for violent extremism and terrorism. The EDT dataset could be used to conduct studies aimed at the identification of significant personal and contextual risk and protective factors for terrorism and violent extremism, improving and validating risk assessments, as well as identifying pathways into terrorism and radicalization. Moreover, this data can assist in the design of effective policy, prevention and intervention practices regarding potential violent extremist and terrorist offenders in Europe and elsewhere. The aim of this article is twofold: firstly, it seeks to present the EDT, along with discussing its development and methodology. To this end, the inclusion criteria and coding principles are discussed, alongside quality-, privacy- and security issues associated with the gathering and processing of judicial data, together with some preliminary statistics. Secondly, it aims to discuss potentials for research based on EDT data. Accordingly, potential applications and future developments of the EDT are discussed as well as urgent needs to use and further develop this comprehensive and unique database.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Vries, G. de, Commandeur, S. Erkens, C., Haddad, W., Jansen, N., Kouw, P. & **Kamphorst-Roemer, M.**

Towards selective tuberculosis screening of people in prison in a low-incidence country
European Respiratory Journal 55 (2019) 4, p.1 – 7

Abstract

In 2018, 806 tuberculosis (TB) patients were notified in the Netherlands, which was the second lowest number recorded since notification became mandatory in 1980; only 2017 had less notified cases (n=783) [1]. In this century, TB notification rates in the Netherlands declined by 50%, from 9.3 patients per 100,000 population in 2001 (1492 patients) to 4.7 per 100.000 in 2018. In 2018, 77% of the TB patients were born outside the Netherlands.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Leyenhorst, M. van & Andreas, A.

Dutch suspects of terrorist activity : a study of their biographical backgrounds based on primary sources
Journal for Deradicalization (2017) 12, p.309-344

Abstract

With the impending defeat of ISIS in Syria and Iraq, supporters of terrorist groups, among them home-grown supporters and returning foreign fighters, have become a huge security threat to their country of return. Some have committed attacks in western countries, even while under the surveillance of authorities. Counter-terrorism is confronted with enormous challenges. One of the most prominent issues is the absence of evidence based knowledge on early warning signs. Experts on radicalization and

terrorism have emphasized that neither typologies of terrorists nor accurate descriptions of generalizable risks can be made. This leads to opportunities for those who are willing to prepare and commit acts of terrorism to do so, without the agencies in charge of monitoring such individuals being able to accurately identify relevant threats. An additional deficiency in counter-terrorism research, is its dependency on historic and secondary source material. One of various actors in the Netherlands tasked to evaluate and mitigate relevant risks of terrorist suspects and offenders, is the Dutch Probation Service (DPS). In response to today's prevailing terrorist threat, a specialized section of the DPS is set up to identify and supervise potential problem behaviour of those who are suspected or convicted of terrorism. The authors have been involved in this Unit Terrorism, Extremism and Radicalization (TER) for years. As professionals of TER, the authors have had unique access to both judicial data, such as police files and prosecutor's data, as to experts in the Dutch field of counter-terrorism. The authors have analysed the pre-sentencing advices of twenty-six clients of the DPS. These files are comprised of several socio-economic, historical, psychopathological and behavioural indicators. The goals are to learn from the analysis of the biographical backgrounds of the suspects and to stimulate the debate on management and supervision of terrorist offenders.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Uit Nederlandstalige vaktijdschriften

Harte, J. & **Beekman, H.**

De eeuwige zoektocht naar de meest fundamentele persoonlijke oorzaken van misdadigheid : een historische schets van de forensische psychiatrie

Proces 100 (2021) 1-2, p. 47 – 52

Abstract

In 1930 maakte de strafuitsluitingsgrond van ontoerekeningsvatbaarheid reeds deel uit van het Wetboek van Strafrecht, en het horen en inschakelen van psychiatrische deskundigen via het Wetboek van Strafvordering was juridisch gezien mogelijk. Deze bijdrage bespreekt een artikel verschenen in 1930, in *Maandblad voor Berechting en Reclasseering van Volwassenen en Kinderen*, voorloper van *Proces*. In dit artikel uit 1930 worden vier casussen besproken, die als ondersteuning dienen voor het pleidooi van de auteur voor de instelling van zogeheten districtpsychiaters om zodoende het psychiatrisch en psychologisch onderzoek te integreren in de strafrechtspleging. Anno 2021 wordt het artikel uit 1930 geplaatst in het perspectief van de tijd en wordt geconcludeerd dat ondanks alle grote veranderingen die zich de afgelopen eeuw in de forensische psychiatrie hebben voltrokken, het vragen van aandacht voor de persoon van de verdachte nog steeds actueel is.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Goethals, K. & **Roza, S.**

De ontwikkeling van een forensisch psychiatrisch curriculum in Vlaanderen en Nederland

Tijdschrift voor Psychiatrie 61 (2019) 3, p.200 – 204

Abstract

ACHTERGROND Bijna dagelijks komen forensisch-psychiatrische onderwerpen in de media. Ook is er regelmatig politieke aandacht voor dit werkveld, dat zich bevindt op het grensvlak van psychiatrie en recht. Alle psychiaters, dus niet alleen forensisch werkende, dienen voortdurend afwegingen te maken tussen veiligheid van de maatschappij en kwalitatief goede zorg voor psychiatrische patiënten. Het is

daarom verbazingwekkend dat er in het huidige curriculum voor medisch studenten en in de opleidingen van artsen tot psychiater slechts beperkte aandacht is voor het domein van de forensische psychiatrie. DOEL In kaart brengen van relevante thema's die aan bod moeten komen bij het onderwijs en de opleiding in de forensische psychiatrie. METHODE Bespreken van de voornaamste bevindingen aan de hand van recente beleidsteksten en wetenschappelijke literatuur. RESULTATEN Er zijn vier relevante thema's waarop de forensische psychiatrie een toevoeging betekent voor de algemene psychiatrische opleiding, namelijk kennis van het straf(proces)recht; risicotaxatie en -management; professioneel gedrag en ethiek; rapporteren voor de rechtbank. Voor psychiaters die zich op forensisch gebied nader willen bekwamen, bestaat in Nederland de opleiding tot pro Justitia-rapporteur. Sinds eind 2015 is er in Vlaanderen de bijzondere beroepsbekwaamheid in de forensische psychiatrie. CONCLUSIE Versteving van het forensisch-psychiatrisch onderwijs en de opleiding leidt ertoe dat alle psychiaters voldoende forensisch-psychiatrische kennis en vaardigheden ontwikkelen gedurende hun opleiding, zowel in België als in Nederland. Gegeven het grote maatschappelijke belang blijft aandacht voor dit werkveld relevant.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Roza, S.

Leidt ambulantisering tot meer gevangenschap van psychiatrische patiënten?

Tijdschrift voor psychiatrie 62 (2020) 2, p.94 - 96

Abstract

Deze redactionele bijdrage gaat in op de stelling van de Britse psychiater Penrose dat het aantal bedden in psychiatrische instellingen omgekeerd evenredig is aan het aantal gevangencellen. In dit effect is echter afhankelijk van meerdere factoren. De auteur nuanceert deze stelling dan ook zet daar de stelling tegenover dat een herziene versie van de hypothese van Penrose luidt dat gevangenschap van psychiatrische patiënten stijgt als deugdelijke publieke investeringen in psychische gezondheid dalen. Daarna wordt de situatie in Nederland besproken aan de hand van het jaarlijks verschijnende Landelijke Monitor Ambulantisering en Hervorming Langdurige GGZ.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Raes, B. C. M. & **Koenraadt, F.**

Behandelen en straffen : c. Forensische psychiatrie en psychologie

Delikt en Delinkwent 50 (2020) 9, p.758 – 768

[URL](#)

Raes, B. C. M. & **Koenraadt, F.**

Behandelen en straffen : c. Forensische psychiatrie en psychologie

Delikt en Delinkwent 50 (2020) 6, p.466 – 477

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Tijdschriftartikel

Raes, B. C. M. & **Koenraadt, F.**

Behandelen en straffen : c. Forensische psychiatrie en psychologie

Delikt en Delinkwent 50 (2020) 2, p.105 – 117

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Koenraadt, F. & Raes, B.C.M.

Behandelen en straffen : c. Forensische psychiatrie en psychologie
Delikt en Delinkwent 49 (2019) 9 p.719 – 731

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Koenraadt, F. & Raes, B.C.M.

Behandelen en straffen : c. Forensische psychiatrie en psychologie
Delikt en delinkwent 49 (2019) 6, p.463 – 475

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Raes, B. C. M. & **Koenraadt, F.**

Behandelen en straffen : c. Forensische psychiatrie en psychologie
Delikt en delinkwent 50 (2019) 2, p.108 – 111

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Raes, B. C. M. & **Koenraadt, F.**

Behandelen en straffen : c. Forensische psychiatrie en psychologie
Delikt en delinkwent 48 (2018) 6, p. 505 – 510

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Raes, B. C. M. & **Koenraadt, F.**

Behandelen en straffen : c. Forensische psychiatrie en psychologie
Delikt en delinkwent 48 (2018) 2, p.112 – 129

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Kamphorst-Roemer, M.

Tuberculosescreening in detentie

Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen 95 (2017) 6, p.242-243

Abstract

Het beleid van de infectieziektebestrijding binnen de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) volgt de ontwikkelingen in de vrije maatschappij. Welke ontwikkelingen hebben geleid tot het huidige tuberculosebeleid en welke hebben invloed op het toekomstige? Dit artikel kijkt terug naar het verleden, staat stil bij het heden en werpt een blik in de toekomst van het tuberculosebeleid in detentie.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Koenraadt, F. & Raes, B. C. M.

Behandelen en straffen : c. Forensische Psychiatrie en Psychologie
Delikt en delinkwent 47 (2017) 9, p.694-700

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Koenraadt, F. & Raes, B. C. M.

Behandelen en straffen : c. Forensische Psychiatrie en Psychologie
Delikt en delinkwent 47 (2017) 6, p.452-457

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Koenraadt, F. & Raes, B. C. M.

Behandelen en straffen : c. Forensische psychiatrie en psychologie
Delikt en delinkwent 47 (2017) 2, p.126-131

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Oudejans, J.M.

Think again, and again : een pleidooi voor meer bezinning in de Pro Justitia-rapportage
Strafblad 9 (2017), Nr.2, p. 204 - 212

Abstract

Het is ironisch dat rapporteurs Pro Justitia die de gewetensfuncties, de cognitieve capaciteiten, de empathische vermogens en allerlei manco's in de persoonlijkheid van de onderzochte moeten beoordelen, zelf niet altijd vrij zijn van slordig denken, opportunistisch opereren, pretentie en een gebrek aan invoelend vermogen. In dit artikel wordt een pleidooi gehouden voor rapporten die worden gekenmerkt door onverbiddelijke logica, onweerstaanbare schoonheid en een persoonlijkheid waaruit alles wat de beantwoording van de vragen in de weg staat is weggefilterd. Aan de orde komen toerekeningsvatbaarheid, risicotaxatie en tbs-verlengingsrapportages.

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Brede verspreiding

Kooten, T. van

Voorbij duurzame inzetbaarheid : het innovatief vermogen van ervaren professionals
Opleiding & Ontwikkeling 34 (2021) 1, p. 18 – 22

Abstract

Door de toenemende vergrijzing wordt de vraag hoe mensen op latere leeftijd met plezier en succes kunnen blijven werken steeds actueler. Dit artikel beschrijft hoe ervaren professionals – oftewel vijftigplussers – hun ervaringskennis kunnen inzetten om innovatie op gang te brengen en daarmee ook zichzelf vernieuwen. Daarbij past een manier van leren die genererend of generatief leren wordt genoemd en die je ook zou kunnen duiden als 'samen innoveren'. In een generatief proces gaan leren en innoveren samen en versterken ze elkaar. Op basis van deze inzichten is de auteur aan de slag gegaan met een groep ervaren professionals van het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP).

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Duits, Nils

'Aanslagpleger: geradicaliseerd of ziek?' : reactie op Luykx, Tijdink en Hummelen
Medisch Contact 2020

Abstract

Reactie op het artikel: Aanslagpleger : geradicaliseerd of ziek? : aanpak om de motieven van een politieke moordenaar te achterhalen / Jurjen Luykx, Joeri Tijdink en Ko Hummelen. - In: *Medisch Contact* Jrg.75 (2020) afl.46, pag.18 – 19

[URL](#)

Tijdschriftartikel

Lem, R. van der, **Roza, S.**, Goor, L. van & Spijker, A.

Ook pleger van gruweldaad is een van ons : wat kan de psychiatrie doen met 'gestoorde gekken'?

Medisch Contact 74 (2019) 36, p.20 - 22

Abstract

Deze bijdrage bespreekt de consequenties van de strekking uit het boek: "Een van ons / Asna Seierstadt" voor de Nederlandse daders die volop in media hebben gestaan, zoals Karst T., Gökmen T., Bart van U., Tristan van der V., Michael P. en Thijs H.

[URL](#)

Tijdschriftartikel